

Erika Schuchardt

Gyűljön csók
az ajkakon

Kiutak a
krízisből

Beethoven
alkotói ugrása

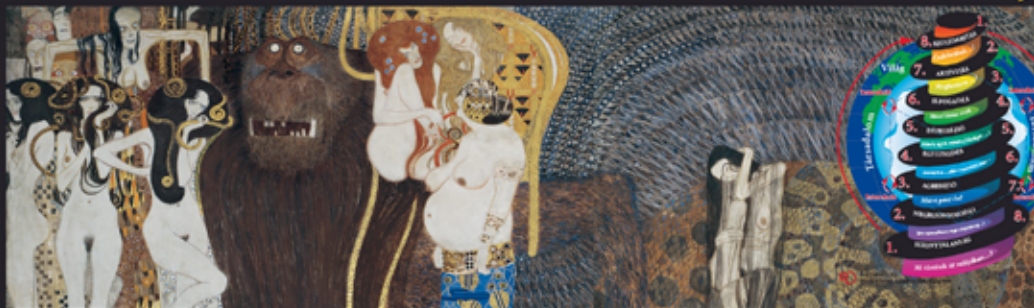
Gloria Victis

GLORIA VICTIS
ALAPÍTVÁNY
C S Ö M Ö R

Az emlékmű kezdeményezője és a
a könyv fordítója: Mátyás Sándor

GLORIA VICTIS KÖZHASZNÚ ALAPÍTVÁNY

A ROMLÁS kínjai

Gustav KLIMT: Beethoven-fríz, 1902

Kiengesztelő csók

 Erika Schuchardt a Beethovenről folytatott kutatási diszkussziót interdiszciplináris megközelítésben eredeti kérdéscsoportokkal újra élettel töltötte meg.
Prof. Dr. Dr. h. c. mult. Constantin Floros, zenetudós, karmester, zeneszerző, Athén, Bécs, Tokió, Hamburg

 Életemben eddig ritkán éreztem magam ennyire megszólítva. Egy sérült gyermek apjaként a krízisspirálnak köszönhetően erősebb lettem.
Prof. Dr. Óe Kenzaburó, irod. Nobel-díj, Tokió

 Schuchardt... egy főnyeremény. Meggyőző inspiráció a zenei életrajzkutatáshoz. Válságkezelő komplexmodelle mérföldkő és egyben útmutató...
Prof. Dr. Karl-Jürgen Kemmelmeyer, zenepedagógus, a hannoveri Zenepedagógiai Kutatóintézet igazgatója

 Egy elemi és egzisztenciális jelentőségű, halatlannal inspiráló könyv... igazi ajándék...
Prof. Dr. Anton Neumayr, orvos, a Boltzmann Kutatóközpont igazgatója, zongoraművész, a Bécsi Filharmonikusok partnere

 Beethovenről tanulni az életre – életkrízisek életesélyekké is változhatnak...
Westdeutscher Rundfunk Köln WDR3 „TonArt”

 Erika Schuchardt könyve egy teljesen új módszer a válságjelenségek legyőzésére... komoly reményt jelent a krízisben lévő japán emberek számára.
Prof. Dr. Higucsi Rjúicsi, a tokiói Meiji Gakuin Egyetem zenetudomány professzora

 Rendkívüli könyv – innovatív szemlélet – koncertszervezők részére is kihívás...
Ilona Schmiel, a bonni Beethoven Fesztivál intendánsa

 Kreativitás a krízislegyőzés szolgálatában: Beethoven mint példa. Schuchardtnak Ludwig van Beethovenhez vezető útja új és szokatlan.
Hessischer Rundfunk FFM, HR2 Kulturriport „Mikado”

 A számos Beethoven-könyv közül ezt találok a legempatikusabb és az ismeretek közvetítésében a leggazdagabb kutatási munkának.
Prof. Dr. Dr. Alfons Deecken SJ, Sophia Egyetem, Tokió

 „Az igazi művészet önfeljű”... írja a jegyzeteiben L. van Beethoven. „Műremek” életet – beleértve ezt a könyvet is – meglepően igazolja ezt a gondolatot.
Prof. Dr. N. Lammert, a Bundestag volt házelnöke

Prof. Dr. phil. habil.
 Erika Schuchardt www.prof-schuchardt.e

A válságkezelés bestseller-szerzője, két cikluson keresztül Bundestag-képviselő, a Német Ev. Egyház zsinati, valamint a genfi Egyházak Világtanácsának a tagja, a Német UNESCO Bizottság alelnöke. Kiténtetése: irodalmi díj, a Német Ev. Diakónia Arany Koronakeresztje és

1. Oszttályú Nagy Német Szövetségi Érdemkereszt

Prof. Dr. Dr. h. c. mult.
 Constantin Floros www.floros.de

Nemzetközi zenetudományi szaktekinély, az interdiszciplináris párbeszéd szószólója. Jogi, művészettörténeti, filozófiai, pszichológiai és zeneszerzői tanulmányokat Szalonikiben, Bécsben és Hamburgban folytatott.

Erika Schuchardt

Gyűljön csók az ajkakon

Kiutak a krízisből

*

Beethoven alkotói ugrása

Beethoven alkotói kitörése a krízisből

1802

„Séta a természetben” (J. Schmid, 1925. k.)

KUTATÁSI TÉZIS:

*Franz Grillparzer véleménye Beethoven életpályájáról:
„Élte utat mégsem mutat”*

*Új szemlélet Beethoven születésének
250. évfordulójához közeledve – Erika
Schuchardt elmélete:*

*Beethoven utat mutatott másoknak a
saját kríziséből fakadó, maga által megal-
kottot kitörési modellel.*

*Hősünk hévvel tör előre,
Árnya lépteinek öre.
Árkon és bokron nyomul át,
Kergeti roppant becsvágyát.
Nem fog ki rajta holmi ár,
Láttán a hullám csitul már.
Folyó partján, túloldalon,
Törtet tovább vad-szilajon.
Aztán szirtről nekilendül,
Rémület és döbbszent csend ül.
Ugrik. És épen – láss csodát! –
Ér földet lába odaát.
Hol más fárad, újít erőt,
A cél győztesként várja őt.
Élte utat mégsem mutat,
Beethovenre lel, ki kutat.*

(F. Grillparzer: Wanderszene, 1844,
fordította: Mátyás Sándor, aláhúzás a
szerzőtől)

Franz Grillparzer 1804-ben 13 évesen
találkozott Beethovennel; 1827-ben pedig
ő írta a művész temetésére a
gyászbeszédet.

Erika Schuchardt

Gyűljon csók az ajkakon

Kiutak a krízisből

*

Beethoven alkotói ugrása

Constantin Floros magyarázataival,
átfogó képanyaggal és archív forrásokkal,
valamint Beethoven életkríziseihez köthető
300 színes képpel és művészi ábrázolással

Gloria Victis Közhasznú Alapítvány, 2020,
2. bővített kiadás 2023

A fordítás alapjául szolgáló mű:
Erika Schuchardt: Diesen Kuss der ganzen Welt –
Wege aus der Krise – Beethovens schöpferischer Sprung
Georg Olms Verlag, Hildesheim, 2013 (2., átdolgozott kiadás)

Copyright © Erika Schuchardt, 2013

A magyar kiadás megjelenését a Polgári Magyarországért Alapítvány támogat-

Fordította: Mátyás Sándor
Műszaki szerkesztő: Fazekas Fanni
Borítóterv, képtechika, layout: Adrean Teske tervezőgrafikus és Martin Pajak
webdesigner

Hungarian translation © Mátyás Sándor, 2020

A könyvben szereplő, Beethoventől származó naplójegyzetek, levelek, ill. egyéb írások és szövegtöredékek (üzenetek, „beszélgetések” stb.) már meglévő magyar fordításainak vonatkozásában Jemnitz Sándor: *Beethoven élete leveleiben* c. művét (Zeneműkiadó, Bp., 1960) vettük alapul, jelölése: (J-R) – Jemnitz Sándor és Radó György fordítókra utalva; a többi esetben az idézetek Mátyás Sándor fordításai.

A címlapon G. Klimt: Beethoven-fríz c. falképeinek egy részlete látható.

ISBN: 978-615-00-8010-9

Kiadó: Gloria Victis Közhasznú Alapítvány, 2020, 2. bővített kiadás 2023

Készült a Keskeny Nyomdában (Keskeny és Társai 2001 Kft.), 2020-ban.

A szerző írásos engedélye nélkül a könyvnek és részeinek sem fotomechanikus sokszorosítása, sem adathordozón történő rögzítése nem megengedett.
Minden jog fenntartva.

Beethoven

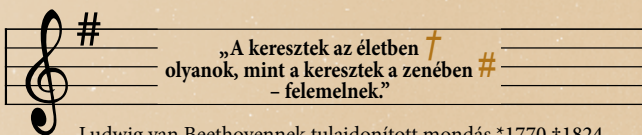
Tanuljunk Beethoventől! Ám ki volt ő?

Művész?
Krízismenedzser?
Keresztény?

28, valójában 32 évesen:

'Halál' (∞) és 'feltámadás' a
Heligenstadti végrendeletben, 1802-ben

Ludwig van Beethovennek tulajdonított mondás *1770 †1824

54 évesen:

'Száműzött', (∞), majd a 9. szimfónia csókja által 'megbékült' ember.
„Gyűlj ki, égi szikra lángja ... Gyűljon csók az ajkakon!” 1824

II. Vilmos császár és felesége, Auguste Viktoria ezüstlakodalma alkalmából emlékül a Dr. D. Hermann Schuchard lelkész által alapított és felépített ΗΕΡΗΑΤΑ-templomnak Őfelsége a Császárné jelenlétében 1906. augusztus 15-én történt felszentelésére
(Emlék-képeslap 1906-ból)

Tisztelettel és hálával emlékezem

FELMENŐIMRE:

**DR. D. HERMANN SCHUCHARD LELKÉSZRE,
(1868. 05. 31 – 1923. 06. 27., Marburg, Hessen tart., Németország),**

aki 100 évvel ezelőtt életre hívta
a Kassel melletti Treysában a
HEPHATA (= nyíl meg!) Diakóniai Központot, „Isten városát a hegyen”,
ami mind a mai napig válság súlytotta,
sérült, beteg, szociálisan kiközösített embereknek ad otthont,
továbbá megalapította az első férfi
ev. hitbuzgalmi egyesületet, és
beindította Hessen tartomány felnőttképzését,

valamint a példaképemül szolgáló szüleimre,

**KARL (1894. 06. 16. – 1972. 01. 28.) és
ERNA (1906. 11. 24. – 1988. 03. 13.)
SCHUCHARDTRA.**

**Karl „Nestor” néven elindította a hamburgi Ev. Plakátmissziót, amely
ma Németország-szerte végzi felvilágosító munkáját.**

„Az igazi művészet örök” – állította Ludwig van Beethoven. Hogy ez az alapigazság évszázadok múltával is helytálló, Erika Schuchardt sokat méltatott könyvében bizonyítja be – mindenesetre meglepő módon másképp, mint ahogy azt várnánk. Mert ami ezt a munkát különösen eredetivé teszi, az nem a beethoveni zene hatásának joggal elvárható bemutatása, hanem sokkal inkább a géniusz mozgalmas életének az elemzése és bölcseléseinek az értelmezése, amelyekből fény derül a kreatív alkotói élet közepette megnyilvánuló válsághelyzetek legyőzésének titkára. Beethoven életkrízisének példája nyomán Erika Schuchardt inspiráló értelmezést nyújt arra, hogyan kezeljük a lélektani hullámvölgyeket és az életünkben újra és újra adódó vagy akár visszatérő krízisszituációkat. Teszi mindezt úgy, hogy közben Beethoven 9. szimfóniáját és Schiller Örömmódjának megzenésítését egy egészen új megvilágításba helyezi.

Erika Schuchardt, akit a Bundestagban több éven keresztül kolléganőmnek tudhattam, művészien és mesteri módon tudott elvonatkoztatni a megszokott szemléletmódotól e téma, illetve e zenemű intenzív és beható elemzése során, így nyitva meg emberként, keresztyénként, tudósként és politikusként teljesen új perspektívákat ezen a területen. Ebben a szellemben tevékenykedett az oktatási és kultúrpolitikában is a Bundestag képviselőjeként két parlamenti cikluson keresztül, miközben a Német UNESCO-Bizottság alelnökeként és az Egyházak Világtanácsának vezető testületi tagjaként nemzetközi hírnévre tett szert. Munkája során példásan hű maradt jelmondatához: „Felvállalni a felelősséget és aszerint élni”. Ludwig van Beethoven egyik feljegyzésében ez olvasható: „Az igazi művészet szuverén.” Erika Schuchardt élete ezt a megállapítást teljes mértékben igazolja. Ha visszatekintünk rá, egy műretekintünk meg a szemeink előtt. Ezúton köszönöm meg neki szívélyes barátsággal az országunkért végzett érdemdús képviselői munkáját.

E munkája idegennyelvű fordításainak egész sora tanúskodik arról, hogy Németország határain túl is nagy az érdeklődés e különleges könyv iránt. Örülök, hogy ezt a Beethoven-publikációt a zeneszerző születésének 250. évfordulóján most a magyar olvasók is megismerhetik. Az új kiadásnak az eddigiekhez hasonló visszhangot kívánok.

Prof. Dr. Norbert Lammert
a Bundestag házelnöke (2005-2017),
a Konrad Adenauer Alapítvány elnöke (2017–)

TV-dokument. BT-
könyvbemutató Lammert,
Schuchardt DPG/Bundestag '59

SSchuchardt komplementáris
spiráljai Reichstag-kupola
Integrációs Csúcs Kultúrparádé '7

Tisztelt Olvasó!

Nem szokványos dolog, hogy egy zenetörténeti könyvhöz egy miniszterelnök írjon előszót, mégis vannak olyan esetek, amikor bátran sutba dobhatjuk fenntartásainkat. Különösen, ha erre az idő és hely szelleme kötelez bennünket. Az európai zene klasszikusa, Ludwig van Beethoven ugyanis 1800. május 7-én a jelenlegi irodámtól éppen csak pár lépésnyire, a kolostorból átalakított egykori budai teátrumban adott nagy sikerű koncertet.

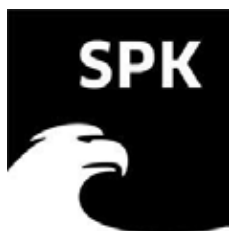
A híres művészt azonban ennél jóval több és személyesebb szál fűzte Magyarországhoz. A martonvásári Brunszvik-kastélyban és a kismartoni Esterházyak körében is szívesen időző Beethovenról tudjuk, hogy több művét hazánkban fejezte be, sőt közülük néhányat a vendéglátóinak is ajánlott. A magyar nemzet ezt a kötődést azzal viszonzta, hogy az 1956-os forradalom képeit mindörökre összeforrasztotta az Egmont-nyitány felemelő taktusaival.

Örömmel tölt el, hogy Erika Schuchardt Beethoven-könyvének átdolgozott kiadása a csömöri Gloria Victis Alapítvány jóvoltából immár magyar nyelven is olvasható. Ma olyan válságok korát éljük, amelyek nemcsak emberek, de akár egész nemzetek, sőt földrészek sorsáról is döntenek. Most fontos igazán előhívunk azt a képességünket, mellyel az utunkba gördült kövekből lépcsőt építhetünk. Beethoven életműve erre is megtanít bennünket. Európának ma biztos támpontokra és olyan ösvényekre van szüksége, amelyek visszavezetik régi önmagához. Meggyőződésem, hogy ezek közé tartozik a német gigász muzsikája is, amiben ott érezzük a közös Európa szívdobogását, és fölfedezhetjük a német és a magyar nép összekapcsolódó sorsának hangjait is.

Mindezek fényében engedjék meg, hogy a Német-Magyar Társaság oszlopos tagjának, Erika Schuchardt professzor asszonynak a könyvét a figyelmükbe ajánljam.

Budapest, 2020 nyarán

Dr. Orbán Viktor
Magyarország miniszterelnöke

Ludwig van Beethoven életműve közel kétszáz éve a figyelem középpontjában áll. A géniusz zenéje Bécsből kiindulva az egész világot meghódította. A 9. d-moll szimfónia a 4. tétellel és a Friedrich Schiller: *Gyűlj ki, égi szikra lángja* szövegéhez írt dallammal a legismertebb zeneműidézetek közé tartozik. És mégis, még mindig vannak megválaszolatlan kérdések Beethoven műveit és az életét illetően is.

Erika Schuchardt ebben a munkájában „Beethoven követeként“ a zene életkrízisekben és azok legyőzésében megmutakozó erejét tanulmányozza. A Beethoven-életrajzban fellelhető törések sokunk életében előfordulnak. A szerző alapos vizsgálat alá véve a zeneszerző életét egy betegségtől és elmagányosodástól megtépázott, ám mindezek ellenére egy kerek életút új aspektusait világítja meg. Mindeközben a tulajdonképpeni szakterületét: az élet kihívásaival folytatott küzdelmek elemzését sem hagyja figyelmen kívül.

A sokrétű anyag sikeres összeállításának, valamint Erika Schuchardt bölcs interpretációinak köszönhetően a fejtegetések olyan hasznos olvasmánnyá állnak össze, amely a kulturális érdeklődésű olvasónak újszerű eszközökkel meséli el Beethoven élettörténetét. A szerző interdiszciplináris módszerrel teszi egyértelművé, hogy a beethoveni zene ereje mindnyájunkban kibontakozhat.

Ugyanakkor Beethoven életének és életművének az elemzésekor kiderül, hogy a zeneszerző születésének a 250. évében is ugyanolyan időszerű, mint a 19. században volt. Erről tanúskodnak egyebek mellett Erika Schuchardt „Tanulás Beethoventől: válságkezelés és a koronavírus” című adásai is a médiákban.

Prof. Dr. Hermann Parzinger,
a Porosz Kulturális Örökség Alapítvány elnöke,
a német-országi bilaterális Petersburger Dialog Kultúra Munkacsoportjának társelnöke

▶ NDR ITV fesztiválfinálé op.132 Schuchardt Szymanowski Quartet, Beethoven '4

▶ Prof. Dr. Schuchardt előadása: Beethoven 9. Marktkirche Hannover '30

▶ BR ITV Prof. Dr. Schuchardt Beethoven és Corona - a krízismedzser '50

▶ DVD Beethoven-est Schuchardt: új perspektíva a 250. évfordulón - 9. op. 125 Hammerklaversonate '57

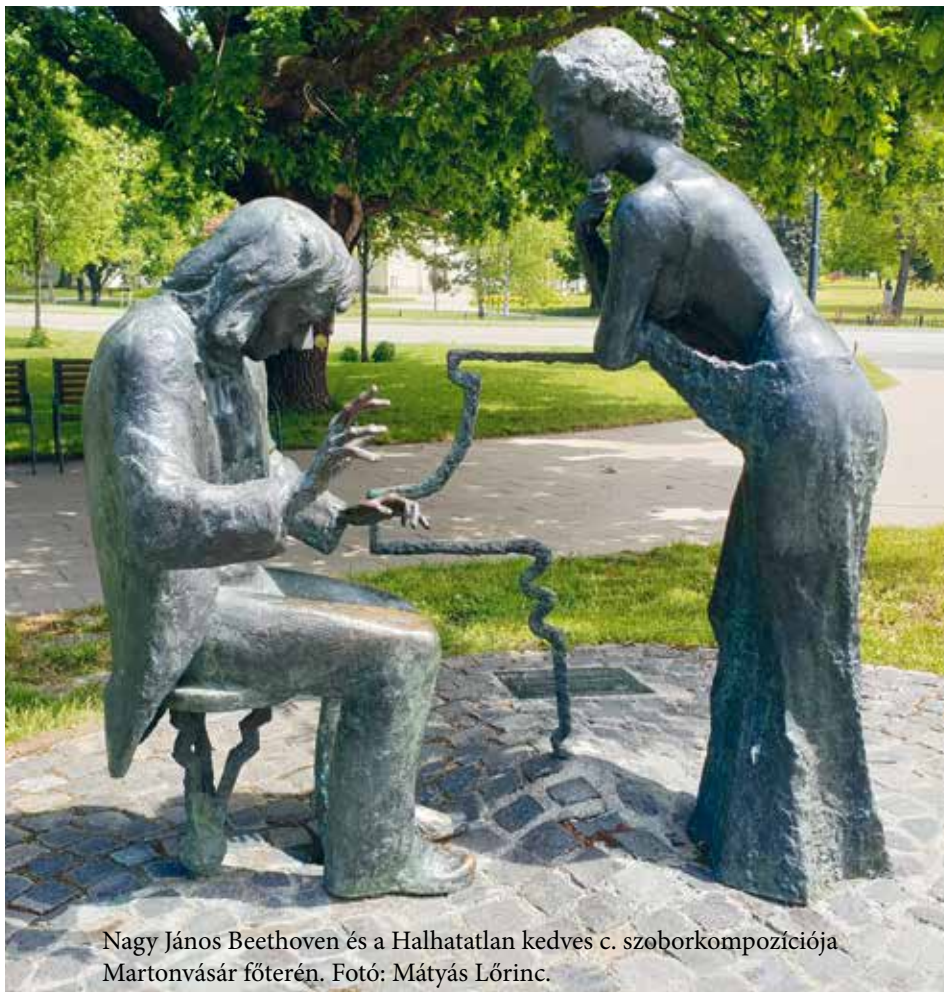
▶ Phoenix Schuchardt Beethoven-könyv recenziók • nyomtatott sajtóból • rádióból •TV-ből '5

„Beethovené az egész világ” – ezt a címet adta emblematisz esszéjének Wilhelm Furtwängler egy olyan időszakban, amikor „a világ” sokkal inkább volt elfoglalva a gépfegyverropon és a zuhanó bombák zajával, mintsem a bécsi klasszikusok zenei harmóniáival. A múlt század legnagyobb formátumúbb karmestere a számára személyesen is lelkiismereti válságot okozó politikai szituációból – talán naiv módon – a zene hatalmával próbált meg kitörni. Úgy vélte, hogy ő, mint „politikán kívül álló művész” azzal őrz meg integritását, hogy a Berli Filharmonikusok élén a humanizmus hangját szólaltatja meg szerte Németországban és külföldön egyaránt. Furtwängler ekkor már a legkiválóbb Wagner-, Brahms- és Bruckner-interpretátornak számított, mégis Beethoven volt az, akit esszéjében a zenetörténet középpontjába állít: „Beethovenben föllelhető az egész bonyolult emberi természet – írja. Valóban mindent átfogó tehetség. Az ő muzsikája nem elsősorban éneklő, mint Mozarté, nem elsősorban architektikus lendületű, mint Baché, nem drámaian érzékletes, mint Wagneré. Az ő muzsikája – és ebben rejlik sajátos jellege – mindez egyszerre, és benne minden a maga külön helyére kerül.”

Tudjuk, hogy Beethoven milyen keserves belső küzdelmek árán alkotott. Elegendő egyetlen operájára, a Fidelóra utalnunk, amely hosszú vajúdas után született meg a korábbi változatból, a Leonórából, s hogy mennyit kínlódott azzal, hogy megfelelő nyitányt szerkesszen a színpadi műhöz. A Leonóra-nyitányok egyre grandiózusabb változatait végül elvetette, hogy belőlük a hangversenyterem ünnepe szimfonikus költeményei legyenek, már jóval azelőtt, hogy ezt a fogalmat egyáltalán megalkották volna.

A tépelődés, az önmarcangolás éppoly elidegeníthetetlen része Beethoven muzsikájának, mint az abból kibontakozó hősies póz, és az a csillogó, olykor szinte őrzöngő optimizmus, ami szimfóniáinak fináléit jellemzi. Erika Schuchardt könyve az alkotó psziché mélyére kíván hatolni, és ezért a Beethoven által megtalált, feloldást jelentő, a muzsikában is tetten érhető útnak a zeneszerző magánéletében rejló háttérre koncentrá. Sorra veszi és vizsgálja azokat a válsággócokat, melyek Beethoven személyes sorsában bőséggel akadtak, és arra keresi a választ, hogy miként volt képes az alkotás segítségével újra és újra továbblépni a nyomasztó élethelyzeteken. Erika Schuchardt korábban éveken keresztül kutatta, hogy mi módon reagál az emberi természet az őt ért krízisekre, és nagyszámú minta alapján kidolgozott egy általános sémát, amelyet „integratív kríziskezelő modellnek” nevez. A szerző nyolc generálisan jellemző, egymásra épülő fázist különböztet meg a válság

Nagy János Beethoven és a Halhatatlan kedves c. szoborkompozíciója Martonvásár főterén. Fotó: Mátyás Lőrinc.

leküzdésének útján, amelyet az egyén, mintegy felfelé tartó spirálvonalat követve jár végig. Ezt a modellt alkalmazva elemzi Beethoven alkotói pályáját is. A komponista biográfiájának két meghatározó pillérét emeli ki: az úgynevezett Heiligenstadti testamentumot, amelynek megírására az egyre jobban elhatalmasodó betegsége – hallásának végzetes romlása – készítette a még csupán 31 éves zeneszerzőt, illetve a már süketen komponált 9. szimfóniát, különös tekintettel az Örömdárára. Azaz, hogy miként jut el Beethoven a megváltó halál gondolatának mély depressziójától, a „Gyűlj ki, égi szikra lángja, szent öröm, te drága, szép!” exklamációjáig, követve az integratív kríziskezelő modellben felállított, nyolcfázisú csigalépcsőt, amely végpontján a „testvér léssen minden ember” kirobbanó optimizmusa fogalmazódik meg. A szociológiai és pszichológiai kutatásokon keresztül a felnőttképzésből doktorált professzor asszony nagy súlyt fektet a szöveg érthetőségére, a számos keresztutaláson, muzikológiai, kultúr- és művészettörténeti, grafológiai kitekintésen, idézeten, kiegészítő apparátuson túl az elméletet gazdagon vizualizált formában is követhetővé teszi az olvasók számára.

Dr. Rockenbauer Zoltán
a nemzeti kulturális örökség minisztere (2000-2002)

Tanuljunk Beethoventől!

Ám ki volt ő?

- Művész? • Krízismenedzser? • Keresztény?

*„A kereszték az életben † olyanok,
mint a kereszték a zenében # -- felemelnek.”*

A handwritten signature in black ink, consisting of stylized, overlapping letters.

Dr. Zoltan Balog
Bischof der reformierten Kirche

Térdelő protestáns püspökök az emlékmű megáldásának napján, 2006. 10. 21-én.
Az előtérben a romániai forradalom (1989 karácsonya) kezdeményezője, Tőkés László.
Az emlékmű alkotója: Víg János – Fénykép: Tiszai Árpád

A könyv szerzője, Erika Schuchardt (balra) egy késő őszi naplementekor 2018-ban a Gloria Victis Emlékműnél.
Fénykép: Mátyás Sándor

World Council
of Churches

Prológus a magyar kiadáshoz

Mérföldkövek a szellemi-lelki megújulás és megbékélés útján:

- 1984-ben Magyarországon megrendezésre kerül az Evangélikus Világgűlés
- 2006-ban létrejön a Gloria Victis Emlékhely

Joggal kérdezheti a kedves olvasó, mi lehet az oka annak, hogy egy köztisztelőnek örvendő magyar alapítvány egy Magyarországon eddig teljesen ismeretlen tudós asszonynak Ludwig van Beethoven alkotói ugrásáról és önmagával történt megbékéléséről írott munkáját a világ okulására és Isten dicsőségére lefordítja. A következő oldalakon meglepő összefüggésekre lelhetünk. Szolgáljon az alábbi három idézet mindezekhez bevezetőül:

„Ha a titok túl nagynak tűnik, nem merünk ellenállni”

– mondja *Antoine de Saint-Exupéry* kis hercege.

„A megváltás titkát emlékezésnek hívják”

– véli *Herma Brandenburger* német író.

George Santayana bölcselete pedig a GLORIA VICTIS ALAPÍTVÁNY tevékenységének szolgál jelmondatául:

„Akik a múltjukra nem emlékeznek, arra vannak ítélve, hogy még egyszer átéljék azt.”

Gyermekkoromban képzeletben sokat kalandoztam Magyarországon. Lenyűgözött a Csárdáskirálynő táncait szenvedélyesen kísérő hegedűszó és a hatalmas kiterjedésű pusztában lakozó magyar őserő. Német íróink és költőink munkáiban (pl. *Theodor Körner*¹, *Heinrich Heine*², valamint *Adalbert Stifter*³) meglepődve tapasztaltam, hogy Magyarország nemcsak az én észak-német fantáziámat bizsergette meg, de e nép – a hatalmas szláv világtól övezve, a nem kisebb germán kultúrkör peremén – sejtelmes eredetével és sajátos műveltségével őket is megihlette. Beethoven életútja még jobban felkorbácsolta a magyarok – ahogy magát e nemzet fiaként emlegető Liszt Ferenc nevezte őket: „törölmetszett és zabolátlan”⁴ nép – iránti érdeklődésemet.

¹ Zrinyi c. dráma

² Magyarország és 1849 októberében c. versek

³ Brigitta c. elbeszélés

⁴ Lina Ramann: Franz Liszt als Künstler und Mensch. Breitkopf & Härtel, Leipzig, 1881. 2. köt., 224. o.

World Council
of Churches

Amikor a Német Evangélikus Egyház zsinati, egyben a **Lutheránus Világszövetség küldötteként** részt vettem az 1984-es budapesti konferencián, kettős küldetésnek tettem eleget. Hivatalosan egyike voltam a delegáltaknak, nem hivatalosan pedig egy olyan titkos futár szerepét töltöttem be, aki az igazságot körömszakadtáig hirdető keresztyénként DÓKA ZOLTÁN lelkész nyílt levelének az átadására vállalkozott. A Dóka-level tartalmának megismertetésével KÁLDY ZOLTÁN püspöknek a Lutheránus Világszövetség elnöki posztjára történő kérdéses és erősen vitatott jelölését kívántuk legális körülmények között megakadályozni.

Gyakorló keresztyénként Isten előtt felelősséget éreztem azért, hogy Dóka Zoltán ev. lelkipásztor politikai töltetű levelét a világgyűlés minden küldöttségnek személyesen átadjam. Céloom ezzel az volt, hogy a gyakorlatilag száműzött lelkész betiltott és elhallgattatott hangja mindenkihez eljusson és fény derüljön KÁLDY ZOLTÁN püspöknek – a kommunista állam alázatos alattvalójának, ám Isten hamis szolgájának – zsarnokian bigott uralmára. Mindezt abban a csalhatatlan reményben tettem, hogy így sikerül majd az utolsó pillanatban megakadályozni Káldy elnökké történő megválasztását.

A levelet sikerült a „szívem fölött” elrejtve becsempészni Magyarországra. A választás reggelén, pontosan két órával az ülés megkezdése előtt a hét rendelkezésre álló fénymásológép kezelőjénél leadtam a rendelt 70-70 fénymásolat elkészítésére – bízván benne, hogy a kényes tartalmú német szöveget nem

Mátyás Sándor (balra fönt) a Gloria Victis Alapítvány társalapítója és a szervezet kuratóriuma az emlékmű 2006-os felszentelésekor 4000 vendég körében – Fotó: Tiszai Árpád

World Council
of Churches

fogják megérteni. Miután bejutottam a Sportcsarnokba, minden küldöttnek személyesen adtam át egy-egy példányt. Az atmoszféra kísérteties volt, a nagy létesítmény tribünjeit hatalmas drapériák takarták. Tettem esetleges következményeivel tisztában voltam: a kommunista rezsim általi kizárás a konferenciáról, bebörtönzéssel való fenyegetés, a követségek bevonása az ügybe stb. Végül is győzött a masszív lobbimunka. A szavazáson nekem is részt „kellett” vennem. Megakadályozni ugyan nem tudtam a kommunista közegben Káldy püspök megválasztását, de sikerült elérnem, hogy sok delegált rácsodálkozhatott a számára addig ismeretlen tényekre. Másnap Káldy mint a választások győztese lejátszatta a publikumnak a már előre elkészített propagandafilmjét. Néhány héttel később aztán bekövetkezett az az isteni büntetés, amit bár egy keresztyén gondolatban sem kívánhat, de a nagyvilág mégiscsak elégtételként élte meg. Egy földközi diplomáciai út elején a frankfurti repülőtéren Káldy Zoltán püspök agyvérzést kapott. Hosszú betegség várt rá. A nárcista diktátor – aki a német népnek oly sok fájdalmat okozó berlini fal vendégkönyvébe ezt írta 1961-ben: „Hálásak vagyunk az itt végzett békeszolgálatért” – porig alázva, koldusként könyörgött ápolásért Németországban. Dóka Zoltán lelkeszt hat évvel később, 1990-ben a zürichi egyetem a teológiai fakultás disz-doktorává avatta. Hévízgyörkön, a kis községben, ahova a forradalom és szabadságharc után helyezték, utcát neveztek el róla. A 2000-ben elhunyt lelkész emlékét a mai magyar evangélikus egyház tisztelettel ápolja. Nagy jelentőségű levelét sokan a szellemi-lelki megújodáshoz vezető út egyik mérföldkövének tartják.

1994-től aztán a Bundestag képviselőjeként, majd a német-magyar parlamenti bizottság tagjaként egy évtizeden át rálátásom volt a politikai természetű konfliktusokra. Minden síkon a problémákat személyes találkozások keretében kibeszélő, nyílt és folyamatos párbeszéd híve voltam.

Itt vélek párhuzamot felfedezni a 2005-ben életre hívott és ténykedésével a kommunizmus 100 MILLIÓNYI ÁLDOZATÁRA emlékeztető magyar **GLORIA VICTIS ALAPÍTVÁNY** társalapítója, Mátyás Sándor és jómagam igyekezete között. Ő csakúgy, mint én, életfeladatának tekinti hirdetni az emberi méltóság sérthetlenségét. Örömeimet csak fokozza, hogy az alapítvány elnökeként késznek mutatkozott lefordítani könyvemet. Meggyőződésem, hogy az Égiek varázslatos közreműködésének köszönhetően a megbékélés hírnökeként nem lelhettem volna méltóbb fordítóra.

World Council
of Churches

A Gloria Victis Alapítványról – Egy másik mérföldkő a szellemi–lelki megújulás és megbékélés útján

Ennek a szinte reformációkori elvárásokat idéző szellemi-lelki megújulásnak egy másik mérföldköve a Gloria Victis Közhasznú Alapítvány megalakulása. A szervezet céljáról elnöke a következőképpen szól:

„Mivel az osztályharcos pusztítások megítélésében mind a mai napig gyakran csalárd torzítások tapasztalhatók, az alapítvány elsősorban az objektív felvilágosító munkára helyezi a fő hangsúlyt, szembehehelyezkedve a történelmi események megítélésében tapasztalható kettős mércével. Filozófiánk a 20. századi diktatúrák esetében egyértelmű; nincsenek másodosztályú áldozatok. A főváros északkeleti határával szomszédos Csömörön az 1956-os forradalom és szabadságharc 50. évfordulóján a világon elsőként állítottunk emlékművet a kommunizmus 100 milliónyi áldozatának a tiszteletére, amelynek hátoldalán az Európa Tanácsnak a totalitárius kommunista rezsimok bűneit elítélő 1481/2006-os határozata olvasható. Szervezetünk demokratikus öntudattal rendez történelmi konferenciákat, irodalomtörténeti kutatómunkát folytat, könyveket ad ki. Újabbán a dél-tiroli típusú autonómiát szem előtt tartva nagy hangsúlyt fektet a szomszédos országokban ősi szülőföldjén élő magyarság önrendelkezési törekvéseinek a népszerűsítésére (lásd: www.gloriavictis.hu/aktualis).”

Nagy öröm számomra, hogy ez a zsarnokságot elutasító alapítvány könyvem szellemiségét megismerve rácsodálkozhatott Ludwig van Beethoven komplex személyiségére. Krízishelyzeteket tanulmányozó kutatóként és szerzőként Beethoven válságoktól sújtott élete igencsak lekötötte figyelmemet. Nyomába szegődve tanulmányoztam és elemeztem a „rögös úton a csillagokig” vezető fáradtságos életútját. Tettem mindezt több mint 2000 megmaradt levél, számos, tartalmában meghamisított, de napjainkban már helyreigazított naplóbejegyzés, embertársaival – süketsége miatt – a verbális kommunikációt pótló levelezése és nem utolsósorban zenei életműve alapján. Még ma, bő két évszázad elteltével is a megbékélést kereső krízismenedzser prototípusa ő, aki, hogy hű maradhasson saját normáihoz, nem röstellte a Napóleonnak szánt szimfónia ajánlását eltávolítani a kéziratról, miután az önmagát megkoronázó Bonaparte Beethoven szemében „az emberi jogok elárulója” lett. A tátongó lyuk a partitúra címdoldalán feldúlt lelkiállapotának tanúbizonysága. Beethoven spirális életútjából megtanulhatjuk, hogy gyakori fohásának szellemében miként tudunk magunk fölé kerekedni:

„Uram! Adj erőt, hogy le tudjam győzni magamat!”

Mátyás Sándor művészettörténész, alapítványi elnök így mesél Beethoven magyarországi kapcsolatairól:

„Beethoven szimpatizált Magyarországgal⁵, a magyar nemesség pedig szeret-
te őt. Műveinek egész sorát ajánlotta a Brunszvik család tagjainak. Jelenlegi
ismereteink szerint háromszor járt Magyarországon⁶, négy művének ősbem-
mutatójára is itt került sor⁷. Köztük a C-dúr miséjére Kismartonban, ame-
lyet saját maga vezényelt. Számos magyar zeneszerzővel állt kapcsolatban.”

Beethovent Magyarországon úgy tisztelik, mint egyetlen más kül-
földi zeneszerzőt sem, és számos talány kapcsolódik a személyéhez:

- Valóban Brunszvik Jozefin volt az ismeretlenségbe burkolózó „Halhatatlan kedves”?
- Igaz, vagy csak legenda a „felszentelő csók” („Weihekuss”) tör-
ténete, amely szerint Beethoven Liszt Ferenc 1822-es bécsi
koncertje után egy csókkal jutalmazta a csodagyereket?
- Valóban hatással volt Kisfaludy Sándor népies dallamvezetési
Magyar szüretelő ének c. műve a 9. szimfónia Örömdájára?

E könyv szerzője ezekben a kérdésekben nem tud állást foglalni.
Feltétlenül említésre méltónak tartja azonban azt a tényt, hogy
Beethoven Egmont nyitánya az 1956-os forradalom és szabadság-
harc zenei szimbólumává vált.

A magyar nép ezen „hősies szabadságharcának leverése után –
írja Mátyás Sándor – a több mint három évtizedes Kádár-korszak
következett. A kezdetben vérszomjas terror lassan mérséklődött,
majd végül a felpuhult diktatúra ügyelt a kirakatpolitikára is.”
Utóbbi e könyv szerzője is igazolhatja a Lutheránus Világszövetség
1984-es budapesti világyűlésének benyomásai alapján.

Ludwig van Beethoven „elementáris igazságvágytól áthatott”⁸ és
megalkuvást nem ismerő szabadságharcos volt. Szolgálja szelleme
a Gloria Victis Alapítvány példás igyekezetét!

⁵ Példa erre a híres kiadócégnak, Breitkopf & Härtlnék 1811. október 9-én keltezett levele: „... Éppen beszállok a kocsimba, hogy Teplicbe utazzam, amikor levelet kapok Budáról azzal a kéréssel, írjak valamit az új pesti színház megnyitására. Miután három hetet töltöttem Teplicben és gyengélkedtem, az orvos tilalma ellenére nekiültem, hogy segítsék a bajszosoknak, akiket szívemből szeretek.” Forrás: VIGILIA 1971. szeptember, 594. o. Ferencsik János: Néhány szó Beethovenról

⁶ 1796-ban Pozsonyban, 1800-ban Budán és 1807-ben Kismartonban

⁷ C-dúr mise, op. 86, Kismarton, 1807.9.13., *István király* op. 117, Pest, Királyi Városi Színház, 1812. 02. 09., *Athén romjai* uo., ua., *Opferlied* (WoO 126), Pozsony, 1822. 12. 23.

⁸ Abert, Hermann: *Zu Beethovens Persönlichkeit und Kunst*, Leipzig, 1925, 24. o.

Egy gyermekkori álommal kezdődött...

Gondolatok a 150 éve tartó német-japán barátságról

A japán emberek szolidaritása iránti nagyrebecsüléssel emlékezve a 2011-es fukusimai katasztrófa áldozataira¹

Megfejtteni egyszer a művészi ó-kínai eredetű japán írásjegyek titkát. Ez volt leghőbb vágyam, amióta választott nagymamám, egy ázsiai konzul felesége², egyik útjáról egy japán lampiont hozott nekem, amelynek mint egy kalligrafikus írásjegy, kézzel megmunkált, lakkozott, fekete talpa volt, és amelynek tűzpiros lámpása úgy izzott, mint a japán zászlón a felkelő nap. Magukkal ragadtak ebbe az idegen, japán világba, Anna pedig az ott élő emberek szokásairól és hagyományairól mesélt nekem. Hallottam a selyem suhogását, füleltem a koto húrjainak pengését, és a kyotói palotanegyed virágba borult cseresznyefáiról ábrándoztam.

Amikor aztán kutatómunkámban elkezdtem a lelki VÁLSÁGKEZELÉS tárgykörével foglalkozni, felfedeztem, hogy a mi német „krízis” kifejezésünknek egyetlen egy kínai írásjegy: 機 felel meg, ami a német „veszély” és „esély” fogalmakat egyesíti. Mindenesetre tudásszomjamat ez aligha csillapította, sőt, még inkább felvillanyozta. Az első megfejtett titok tehát így csengett: „Minden krízis egyben egy új esély is”.

Már gyermekként olvastam édesanyám ösztönzésére ázsiai témájú irodalmat, először Pearl S. Bucktól a *Keleti szél, nyugati szél*, *Az én édesanyám* és *Az édes anyaföld* című könyveket, és nem utolsósorban *A gyermek, aki sosem nőtt fel* című önéletrajzát a későbbi Nobel-díjas írónak. Fiatal diáklányként aztán rábukkantam Óe Kenzaburó *Személyes tapasztalat* című szintén önéletrajzi ihletésű regényére. Így egyszerre több kultúrában

¹ L. a *25 Jahre nach der Reaktorkatastrophe Tschernobyl* c. rádióadásomat (Deutschlandfunk, 2011. 04. 03.), amelyben elítéltem a fukusimai katasztrófa tágyiasítását a médiában → www.prof-schuchardt.de/tschernobyl
Zöllner, Reinhard (2011): *Japan. Fukushima. Und wir. Zelebrenten einer nuklearen Erdbebenkatastrophe*

² A nevének kezdőbetűivel – A. v. W. (Anna von Wieser) – bevéselt ezüst pohár még ma is az íróasztalomon áll.

is éltem a képzeletemben. Később, amikor doktorrá avatásom után a Német Kutatói Munkaközösség (DFG) támogatásával az 1988-ban Tokióban megrendezett World Congress Rehabilitation International-on. A KRÍZISMENEDZSMENT TANULÁSI FOLYAMATAI, ill. az *Élni tanulni a válsághelyzetekben* c. kutatási témáimról referáltam, ezekből az irodalmi önéletrajzokból merítettem példáimat.

Még mindig fülemben cseng Kenzaburó felejthetetlen nyitóbeszéde³ ezen a világkongresszuson:

„Életemben eddig ritkán éreztem magam annyira megértve, mint abban a könyvben [E. Sch.: Warum gerade ich?; 1981], amely megvilágította számomra az életpirált. Hogy lehetséges az, hogy egy ember ennyire képes legyen beleélni magát a helyzetembe, anélkül, hogy velem és Hikari/Akari fiammal valaha is együtt élt volna? Hogy lehet az, hogy egy ember megérti az agresszióimat, alkoholszenvedélyemet útkeresésként értelmezi, abbéli szándékomat pedig, hogy a gyermekemet megöljem, a halál utáni vágyódásomnak tekinti, és ezen szándékom alól mintegy felmentést adva a világ velem hasonló gondokkal küzdő szülőinek óhajával állítja párhuzamba?

Ezt a nyolc spirálfázist egy Hikari/Akari nevű sérült fiúgyermek édesapjaként saját krízisem révén magam is átéltem – innen ered az 1960-ban megjelent könyvem címe: Személyes tapasztalat –, igazából nemcsak egyszer, hanem számtalanszor. Életutunk minden stációjánál újból és újból. A krízisspirál révén erősebb lettem, a válság feldolgozásakor megszerzett tudás tehermentesít, azon tapasztalatom pedig, hogy a külvilág

³ a japán szöveg szimultán fordításának átírata

Őe Kenzaburó legújabb önéletrajzi művében, a japánul 2000-ben, németül 2005-ben megjelent *Tagame: Berlin–Tokió* arról a zavarodottságról beszél, amelyet egy rendezőnek – nevezetesen sógorának, Juzo Ita-Mi/Goro-nak – az ögyilkossága váltott ki barátaiban, családjában és magában a szerzőben, ami egyben a krízis-feloldó 'szabadhalál' feldolgozása volt, azaz „egy alkotói kitérés a krízishelyzetből”. A Neue Zürcher Zeitung így ír a könyvről: „Empatikus és kíméletlen, szavai szilánkokként fúródnak a szívbe.”

*megért, egyben kihívást is jelent számomra, hogy egy külön-
úti- és harcostársra, valamint felebarátra váljak.”*

Ennek az első japán kongresszusi útnak minden napja újabb és újabb titkát fedte fel e távoli kultúrájának. A teaszertartás rituáléjának megismerésekor éppúgy, mint a sziklafüldők forró forrásaiban esetében, Eugen Victor Herrigel nyomában a nó színház és a zen kertek meglátogatásakor szintúgy, mint a közös éneklésre történő ellenállhatatlan felszólításra a hotel éjszakai bárjában. Meglepetésként, szinte a kulturális álom erejével hatott Tokió gigantikus felhőkarcolói között váratlanul egy régi japán épület oázisára lelni, amelynek ajtaja csengetésemre varázsszóként kitért, hogy aztán a csend és sokatmondó hallgatás országában az *Örömódát* német nyelven énekelve fogadjanak engem a japán szokásnak megfelelően, a német vendégnek kijáró tisztelettel és lelkesedéssel. Mindezt csak fokozta az éjjelbe nyúló éneklések gazdag repertoárja a szálloda bárjában, kezdve a *Sah ein Knab ein Röslein stehn* (Pajkos ifjú rózsát lelt) Schubert-dallal, amelyet aztán rögtön a *Freude schöner Götterfunken* (Lángolj fel a lelkünkben szép égi szikra szent öröm) követett Beethoventól.⁴

Néhány évvel később, amikor ismét felkértek egy több hetes előadói útra Japánban, nem utolsósorban a vázolt élményeim alapján Ludwig van Beethoven személyét választottam kutatási eredményeim mélyebb megértetéséhez. Ludwig van Beethoven Japánban sokan ikonként tisztelik. A zene géniuszaként immáron bő 200 éve bűvöli el az embereket a nagyvilágban. Küldetését most ismertük fel igazán: a III. évezred kétségbe esve küzdő, a kiutat bátran kereső

⁴ Amikor 1914-ben kitört az I. világháború, Japán a britekkel kötött paktum szellemében hadat üzent Németországnak és megszállta a német Csingtao szabadkikötőt a kínai Santung-félszigeten. Ennek következményeként 1917 áprilisától az 1920-as szabadon bocsátásukig közel 1000 német katona volt a Bando település (1959 óta közigazgatásilag Oasza, majd 1967-től Naruto része) közelében lévő hadifogolytáborban. Ezek a katonák a táborban uralkodó példásan emberi körülményekért 1918. június 1-jén a 9. szimfóniával mondtak köszönetet, amit japán földön ők mutattak be először. Azóta a mestermű Japán legtöbbet játszott zenei darabjává vált, Beethoven pedig egy japán ikonná avanszált. 1998-ban a XVIII. Naganói Téli Olimpiai Játékok megnyitásakor Ozava Szeidzsi öt kontinens hat kórusának közreműködésével elektronikus szimuláció segítségével vezényelte a szimfóniát. (L. **BB23** 210-211. o., ill. 201. o. és I. Higuksi R.: *Beethoven 9. szimfóniája – Németország és Japán*, 299-303. o.)

embereinek győzedelmes krízismenedzsereként például fog szolgálni arra, hogy hogyan tudják életükben a válsághelyzeteket lehetőségként megélni, sőt azokat előnyükre fordítani.

E könyv írójaként azt kívánom önöknek, japánoknak, hogy Beethoven e példamutatóan mesteri lelki önreflexiója és „önmenedzsmentje” szolgáljon önöknek is bátorításul túljutni a saját válsághelyzeteiken. A Beethovennek tulajdonított szavakkal – „A kereszt az életben (†) olyanok, mint a kereszt a zenében (#), felemelnek!” – és „Szívből fakadt, hogy újra a szívekhez szóljon” szeretném kíséreni önöket útjukon, 2011. március 11-e óta még mélyebb szolidaritással.

Köszönetet mondok kollégámnak és barátomnak, Higucsi Rjúicsinak és munkatársainak, többek között Ito Aja asszonynak. Higucsi Rjúicsi 2009-ben a Goethe Intézetnek és a Német Főiskolai Csereszolgáltnak lefordításra ajánlotta ezt a munkát a következő indoklással:

„Erika Schuchardt könyve nagy reménnyel töltheti el a krízisektől sújtott japán embereket: a legújabb kutatások szerint a »Beethoven alkotói ugrása« c. könyv jól hasznosítható a válsághelyzetek orvoslásakor...”

Őszintén remélem, hogy e könyv segítségével lesz a japán embereknek a közelmúltban elszenvedett súlyos katasztrófa feldolgozásában. Életeket mentő segítségnyújtási módszert adhat a döntéshozók kezébe, akik a csernobili katasztrófa idején hatalmat gyakorlókkal ellentétben nem adtak ki eufemizáló jelentéseket, semmit sem hallgattak el vagy tagadtak le, hanem a növekvő veszéllyel egyidejűleg lépésről-lépésre informálták az embereket, tényeknek megfelelően.⁵

⁵ Ebből a megfontolásból lépett Akahito, a 125. császár 2500 év elteltével először népe elé, hogy a vészhelyzetben minden japán ember iránt szolidaritást tanúsítson.

Ahogy a Goethe Intézet és a Német Akadémiai Csereszolgálat (DAAD) a német–japán barátság 150. évfordulójára a *Gyűljon csók az ajkakon* – Beethoven alkotói ugrása című könyvemet arra érdemes üzenetként értelmezve úgy döntött, hogy japán nyelven megjelenteti, az rám nézve különösen megtisztelő baráti gesztus. Hasson könyvem világszerte a „*Kiengesztelődés csókjaként*”!

*Szívből fakadt, hogy újra
a szívekhez szóljon.*

a *Missa solemnis* partitúrájának
Kyrie része fölött olvasható

Bonn/Bécs, 1824

Ludwig van Beethoven

なせばなる

„Naszeba naru –”

Ha teszünk érte, menni fog.

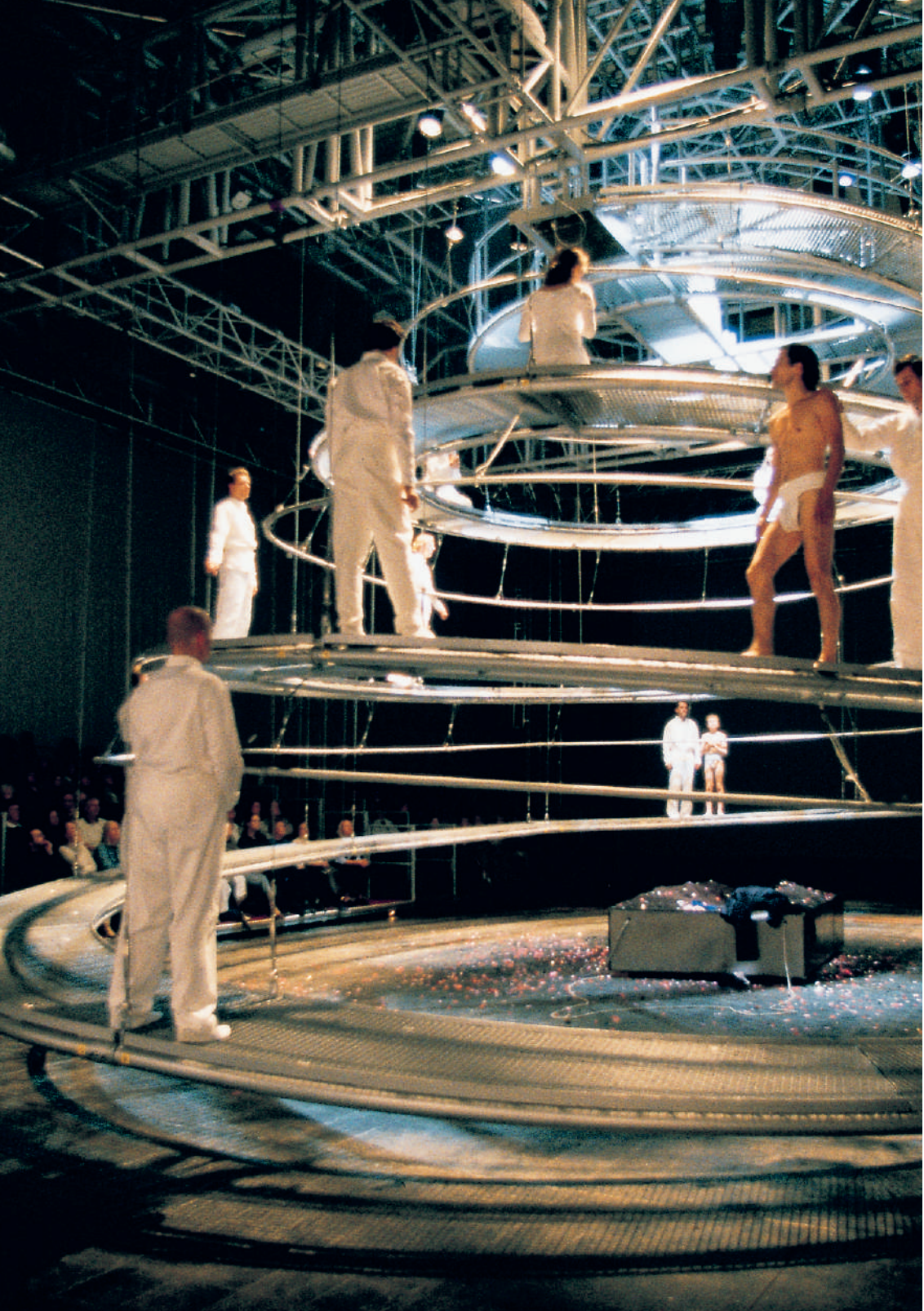
– Beethoven szavaival szólva –

*„Ó, Uram, adj erőt,
hogy legyőzzem magam “*

Hannover/Berlin, 2013

Erika Schuchardt

Meváltás-spirál: Faust II, rendezte Peter Stein, Expo, Hannover 2000

Hitvallás a humanitás mellett

A kettéosztott Németországban a vasfüggöny, ill. a berlini fal 1989-es leomlása után fellélegzett az emberiség. Sokan úgy érezték, hogy egy békés jövő elé nézhetnek. Legkésőbb 2001. szeptember 11-e óta tudjuk, hogy ez a remény csalókanak bizonyult. Súlyos krízisek rázzák meg manapság nemcsak emberek tömegeit, hanem egész népeket és a világ nagyobb régióit is.

Erika Schuchardt harminc éven keresztül követte intenzív munkával veszélyhelyzetben lévő emberek sorsának alakulását, részben közvetlen közlől. Önéletrajzok és életútak ezreit analizálta és jegyezte le szemléletesen, hogy az érintett emberek a kríziseket – súlyos betegséget, társuk elvesztését, válást – milyen módon dolgozták fel. A világviszonylatban 6000 ön-/életrajz és kerek 50 kutatási pilotprojekt reménységgel tölthet el minket. Mert világossá teszi, hogy egy krízistől sújtott ember kínja egyben a társadalom, a válságtól még nem érintett emberek számára is kihívás.

Egy kínai írásjegyből kiindulva, mely magában hordozza a 'veszély' és a 'lehetőség' jelentéstartalmakat is, valamint figyelembe véve *Jill Purce* gondolatait (*The Mystic Spiral: Journey of the Soul*; 1980), amelyek szerint a spirál a lélekfejlődés útjának a jelképe, Erika Schuchardt az életkrízisek leküzdésére kifejlesztett egy nyolcfázisú, integratív, komplementer életspirál-modellt, úgy az egyén, mint a társadalom számára.

Ez a Beethoven-könyv dokumentáció és egyben interpretáció is. Lenyűgöz gazdag képanyagával, gondolatiságával és interdiszciplináris magyarázataival. Erika Schuchardt nem elégszik meg pszichológiai, szociológiai és vallási fejtegetésekkel, hanem képi és verbális recepciótörténeti eszközöket is bevon elmélkedéseibe. Beethoven életét és életművét a Heiligenstadti végrendelettől a 9. szimfóniáig több

lépésben a kreatív alkotóerő „kitörésként”, a lelki és testi fájdalom leküzdéseként, vagy akár a humanitás melletti hitvallásként értelme. Az eredeti kérdésfeltevések, a módszeres magyarázat, az empatikus képesség, a felállított tézisek és szellemdús hipotézisek újdonsággal bírnak, ezért arra inspirálnak, hogy az emberiség kultúrtörténetének egyik legjelentősebb alakja és művésze kapcsán eszmecserét generáljanak.

Minden Beethoven-barát, sőt, minden nyitott gondolkodású ember könyvtárában helye van ennek a könyvnek.

Constantin Floros

Hamburg/Thessaloniki, 2013/2008

Constantin Floros
zenetudós, komponista és karmester

A könyv nagyköveti szerepéről

Beethoven nem csak az inspiráció fontos forrása a mai ember számára. Zenéje egyben a híd szerepét tölti be az egymás iránti megértésben. Ez az, ami megérinti és lelkesíti az embereket az egész világon. Schuchardt professzor asszony a *Gyűljon csók az ajkakon!* c. interdiszciplináris és olvasmányosan elemző munkájában azt mutatja be, hogy Beethoven zenéje erőforrásként szolgálhat a személyes krízissel küzdő emberek számára. Következétesen értelmező-magyarázó levezetésében el tudja érni, hogy egész más szemmel nézzük a művész életművét és tevékenységét. Örömmel tölt el, ha ez a könyv a nemzetközi kultúr párbeszédben új hidat épít Beethoven és Bonn városa között. Kívánom, hogy sok olvasó lelje örömét benne.

Malte C. Boecker

Bonn, 2013

Malte C. Boecker
a Beethoven-Haus Bonn igazgatója

Tartalomjegyzék

Ajánlások a magyar kiadáshoz	VIII-XIII
A szerző előszava a magyar fordításhoz, és a Gloria Victis Alapítvány küldetése	XIV-XIX
Egy gyermekkori álommal kezdődött... ..	1
Hitvallás a humanitás mellett	7
A könyv nagyköveti szerepéről	8
Köszöntő	15
Bevezetés: Beethoven víziója a boldogságról a Heiligenstadti végrendeletben	17
1. Beethoven gyötrelme és „csókja” Klimt és Klinger tolmácsolásában – Utak a művészi kreativitás felszabadításához	33
2. Beethoven élete és alkotótevékenysége – egy karrier markáns állomásai	45
3. Kitekintés – Globális kutatási eredmény: a krízis mint esély. Inspiratív motiváció az egyén és a társadalom alkotói ugrásához	53
■ Spirális szerveződés a természetben, ill. a spirális életút megjelenései a kultúrában és a technikában	75
4. A Heiligenstadti végrendeletől a 9. szimfóniáig – Beethoven életútja és életkríziseinek spirális fázisai	79
■ Kommentárok a zene világából Beethoven spirális életútjához	141
■ A spirális életút mint szimbólum megjelenése a képzőművészetben	143
5. Az Eroica és a Prométheusz hősi ideáljától az Örömöda emelkedett öröméig – Beethoven krízisfeldolgozó „ön-menedzsmentje” – társadalmi elszigeteltségének leküzdése egy „fiktív” élet imaginációjának segítségével	151

6. A 9. szimfónia recepciótörténete Beethoven kortársai, ill. 20. századi zenetudósok és irodalmárok szemszögéből	193
■ Kortárs művészek és gondolkodók további elmékedései Beethovenről	200
7. Beethoven 9. szimfóniája mint a nemzeti identitás zenei referenciáértéke az elmúlt két évszázad nemzetközi viszonylatában	205
■ 18-19. századi alkotók, gondolkodók és politikusok azonosulási törekvései Beethoven 9. szimfóniájával	219
8. Az önmagát legyőző Beethoven alkotói erejének forradalmi aspektusai	227
9. Miért nincs mind a mai napig átfogó Beethoven-monográfia?	233
10. Beethoven mint előttünk járó példa – utószó gyanánt	241
Beethoven „Hammerklavier” szonátája op. 106 – „A zongorairodalom leghosszabb monológja”	245
Rövidítések magyarázata és forrásjegyzék	253
BB-jegyzék: 25 Beethoven-téma képekkel illusztrálva	253
Irodalomjegyzék	268
A szerző további munkái jelen témakörben	279
Köszönetnyilvánítások	281
Összefoglalás	284
A könyv visszhangja a német, osztrák és japán sajtóban, rádióban, televízióban	285
Beethoven-est a német-japán barátság 150. évfordulója alkalmából a wolfenbütteli Herzog August Könyvtárban – Koncertműsor	294
Higucsi Rjúicsi: Beethoven 9. szimfóniája kulturális híd Németország és Japán között	299
A „Philosophie Festival” zárókoncertje: Erika Schuchardt párbeszédben a Szymanowski Kvartettel	304

BB-jegyzék: 25 Bethoven-téma képekkel illusztrálva (Beethoven-Themen-Bilderbogen)

BB1	Beethoven alkotói kitörése a krízisből – melynek gyökerei a Heiligenstadti végrendeletben eredtek meg	20/21
BB2	Beethoven alkotói kitörése a megsiketülése okozta krízisből – azaz a démonnal folytatott permanens viaskodásból	28/29
BB3	Beethoven alkotói kitörése a krízisből – a zenében használt keresztiek félhangot emelnek, az élet keresztjei lélekben felemelnek és megerősítenek	34/35
BB4	Beethoven alkotói kitörése a krízisből – Gustav Klimt: Beethoven-fríz	38/39
BB5	Beethoven alkotói kitörése a krízisből – a Klinger- emlékmű koncepciója	42/43
BB6	Beethoven alkotói kitörése a krízisből – a Heiligenstadti végrendelettől az UNESCO világörökségi listáján regisztrált 9. szimfóniáig	50/51
BB7	Beethoven alkotói kitörése a krízisből – a spirális életút adta válságok integratív módon történt feldolgozása által	82/83
BB8	Beethoven alkotói kitörése a <i>társasági kapcsolatok</i> <i>hiánya</i> okozta lelki válság állapotából	94/95
BB9	Beethoven alkotói kitörése az <i>aktuálpolitikai helyzet</i> adta – csalódottság és elárultság érzéséből	106/107
BB10	Beethoven alkotói kitörése a <i>lelki</i> válságból – a zene, a komponálás és a dirigálás élményének segítségével	116/117
BB11	Beethoven alkotói kitörése <i>mindenfajta</i> krízisből – a természet és Istenbe vetett hite segítségével	124/125
BB12	Beethoven alkotói kitörése a krízisből – a 9. szimfónia „Örömdája” révén	136/137
BB13	Beethoven-portrék a művészetben	148/149
BB14	A kríziskezelés integratív modellje kollektív és individuális viszonylatban: a spirális életút során adódó krízisek 8 fázisú krízisfeldolgozó folyamata és a társadalom 3 lépcsős visszaintegráló, segítő attitűdje	154/155
BB15	Beethoven alkotói kitörése a <i>családtörténeti</i> krízisből – a szülők, születésének körülményei, ill. a születése pontos ideje miatti bizonytalanságból	160/161
BB16	Beethoven alkotói kitörése a <i>társadalmi</i> helyzete előidézte krízisből – a száműzöttség-érzésből és a géniuszi adottságaihoz méltatlan helyzetekből	164/165
BB17	Beethoven alkotói kitörése a <i>családi élet hiánya</i> , ill. a gyermektelenség okozta hosszas krízisérzésből	168/169

BB18	Beethoven alkotói kitörése a <i>financiális</i> krízisből – a szűkölködő mindennapok nyomasztó érzéséből	172/173
BB19	Beethoven alkotói kitörése a <i>szürke mindennapok</i> kríziséből – az emberi tökéletlenség tényének elfogadásával	176/177
BB20	Beethoven alkotói kitörése az <i>anyagi</i> krízisből – a honoráriumot (de a humort nem) nélkülöző helyzetéből	182/183
BB21	Beethoven alkotói kitörése az <i>összes megélt lelki</i> válságából – önmaga legyőzése által	188/189
BB22	Beethoven alkotói kitörése a <i>földi lét béklyóiból</i> – a halandó emberi létből a halhatatlanságba	202/203
BB23	A 9. szimfónia recepciója és identitásformáló szerepe az elmúlt két évszázad nemzetközi történelmi viszonylatában I., II.	210/211 és 212/213
BB24	Beethoven végső alkotói ugrása – a 9. szimfónia – felhívás a megbékélésre és az egyetemes boldogságra törekvésre	216/217
BB25	Beethoven alkotói kitörése az <i>elismerés hiánya miatt átélt</i> lelki válságból	224/225

A-képjegyzék: 49 ábra (fotó, festmény, grafika, illusztráció stb.)

A1:	L. v. Beethoven séta közben (Julius Schmid, 1925. k.)	II
A2:	Tisztelgés a felmenők előtt	VI-VII
A3:	Megváltás-spirál: Faust II (rendező: Peter Stein, EXPO, Hannover, 2000)	6
A4:	G. Klimt: Beethoven, a jól felvértezett hős (Beethoven-fríz, Bécs, 1902)	16
A5:	„Gyúljon csók az ajkakon!” (G. Klimt: Beethoven-fríz, Bécs, 1902)	30
A6:	Spirálformába rendeződő galaxisok: 5 milliárd éves csillagrendszer	32
A7:	Kettős csavarvonal a DNS-ben (J. Watson, 1953)	44
A8:	Spirálhullámok: szén-monoxid oxidációja platinán – példa az „önszerveződésre” (Max Planck Társ., München, 21. sz.)	52
A9:	Az elemzett, kríziseket bemutató életrajzok földrajzi megoszlása (1900-2011)	54
A10:	Példák a komplementeritásra a művészetekben és a társadalmi folyamatokban (9A tábló):	58
A11:	Komplementaritás: a berlini Reichstag épületének spirális formái	62
A12:	A kopernikuszi fordulat – a világgép megváltozása	64
A13:	First European Congress on „Anti”-Aging Medicine – „Crisis Management – A Real Boom for „Healthy”-Aging”	66
A14:	E. Schuchardt: Az életút krízisei és az életpályán beálló „törések” okozta válságok közötti különbség	68

A15:	E. Schuchardt: Egy évszázadot felölelő krízisesemények bibliográfiája	70
A16:	A spirálforma szimbolikájának jelentősége a természetben, kultúrában és technikában	74
A17:	Csavarvonal-ábrázolás megalitikus kori templom falmaradványán (Málta, Kr. e. 2400-2300)	78
A18:	A spirál jelensége a természetben: a zarándok Szudama a megvilágosodás-ösvényén (India, 18. sz.)	86
A19:	Egyéni és közösségi, szolidáris krízisfeldolgozás – Mi történik valójában?	88
A20:	A mennyei Jeruzsálemben vevő spirálformájú zarándokösvény (John Bunyans, Anglia, 19. sz.)	90
A21:	Egyéni és közösségi krízisfeldolgozás – Miért pont én?	96
A22:	Spirálösvény: A pokol bejárata (illusztráció Dante Isteni színjátékához, tempera pergamenen, S. Botticelli, 15. sz. vége)	98
A23:	A megtisztulás hegyére felvezető spirálösvény (illusztráció Dante Isteni színjátékához, tempera pergamenen, S. Botticelli, 15. sz. vége)	110
A24:	Spirálformájú felhők és csillagok (Csillagos éj, V. van Gogh, Franciaó., 1889)	114
A25:	Spirálszál-ösvények Krisztus arcán (Veronika kendője, C. Mellan, Franciaó., 1649)	122
A26:	A megismerés spirális útja: Jézus az írástudók között a templomban (Bernardino Butinone, Ol.o, 15. sz.)	128
A27:	Spirálformájú labirintus a padlózatban: a chartres-i katedrális hajókeresztje (Franciaó., 13. sz. eleje)	132
A28:	Komplementer spirálút: Reichstag, Deutsche Bundestag (N. Foster, Berlin, 1999)	140
A29:	Spirálok: jelképes ábrázolások a képzőművészetben	144
A30:	Spirálformájú kígyó: ureusz, a fáraó 3. szeme az uralkodó kékkoronáján (Kr. e. 1290-1069)	150
A31:	Spirális krízisfeldolgozás – a szolidaritás-érzés fázisa	190
A32:	Beethoven 9. szimfónia op. 125 – kézirat és Schiller Örömmódaja	192
A33:	Komplementer spirállépcsők: 1776 láb (Freedom Tower, NY, 2003, 1WTC)	204
A34:	A samarrai mecset minaretjének tetejére vezető spirálút (Irak, 9. sz.)	218
A35:	Beethoven víziója és a chartres-i katedrális padlómozaik-labirintusa	222
A36:	Spirállépcsők: a Vatikáni Múzeumokhoz és Könyvtárhoz vezető Scala elicoidale (Róma, ép.: 1932)	226
A37:	Spirálformájú „fenséges 8-szoros szentösvény”: buddhista sztúpa (Borobodur, Java, Indonézia, 8. sz.)	232

A38:	Beethoven-émlékmű Bonn, 1845, és a „Polgárok Beethovenért” ünnepség	242
A39:	L. v. B: vázlatok a „Hammerklavier” szonátához op. 106 és Beethoven a zongoránál (Carl Schlösser, 1890)	244
A40:	Alkotói kitörés az afázia kríziséből; 8 fázisú krízisfeldolgozás	248
A41:	Alkotói kitörés a rákbetegség kríziséből; 8 fázisú krízisfeldolgozás	252
A42:	A szerző további munkái jelen témakörben	279
A43:	Köszönetnyilvánítás Beethoven szavaival	280
A44:	Összefoglalás	284
A45:	Beethoven-est, Wolfenbüttel, Herzog August Könyvtár	294
A46:	Beethoven-est, Wolfenbüttel, Herzog August Könyvtár (koncertműsor)	296
A47:	Magnus liber organi (kódexrészlet)	298
A48:	Magnus liber organi (kódexrészlet)	302
A49:	Műsor: Fesztivál zárókoncert az NDR (Norddeutscher Rundfunk) csatornán: E. Schuchardt párbeszédben a Szymanowski Kvartettel (L. v. B.: op. 132)	304

Tézisek és modellek jegyzéke:

- KUTATÁSI TÉZIS:		
Mit adott a világnak Beethoven a zeneművein kívül?		II
- KREATIVITÁS-TÉZIS		25
- KOMPLEMENTER-TÉZIS: Egészség		27
- KÖZPONTI TÉZIS		47
- KOMPLEMENTER-TÉZIS: Krízis		47
- INTEGRATÍV KRÍZISKEZELŐ MODELL:		
A 8 fázisú spirális, egyéni krízisfeldolgozás		83
- AGRRESSZIÓTÉZIS		102
A társadalom 3 lépcsős visszaintegráló, segítő attitűdje		155
- A kíséret és az összjáték a zenében		215

Köszöntő

Melyek azok a motívumok, amelyek egy olyan jelentős művészeti alkotás, mint a 9. szimfónia megszületését elősegítik? Mint ismert, a külső ok a londoni Philharmonic Society megbízása volt. Ez a tény azonban korántsem szolgáltat elegendő ismeretet ahhoz, hogy e zenemű különleges tüneményéhez és korabeli fogadtatásához közelíteni tudjunk. A mű értékelését 1824-es himnuszként történt ősbemutatója óta hol elragadtatott ünneplés, hol tévüti értelmezés jellemezte.

„Milliók ti, kart a karba!” – látva az elnyomást és a háborúkat szerte a világban, elmondhatjuk, hogy Schiller Örömdójának Beethoven által történt megzenésítése semmit sem veszített aktualitásából. Mik lehetnek hát a keletkezési okai ennek a mérföldkőnek számító kompozíciónak? Milyen pszicho-programmal kell hogy bírjon egy művész ahhoz, hogy egy ilyen alkotást megteremtse?

Beethoven munkásságát és életét a tudomány átfogóan kutatta és feldolgozta. Mindenesetre, meglátásom szerint, eddig még senkinek sem sikerült olyan új módszertani eszköztárat felvonultatnia, mint Erika Schuchardtnak, aki Ludwig van Beethoven életművét a Heiligenstadti végrendelettől a 9. szimfóniáig, zenei karrierjének a fénypontjáig, válságszituációk leküzdésének láncolataként mutatja be.

Az 1970 óta nemzetközi kutatómunkát folytató Erika Schuchardt jóvoltából egy olyan rendkívüli könyv született, amely új formában foglalkozik a zenetörténet egyik legnagyobb művészevel; krízisfeldolgozások törvényszerűségeivel kapcsolatos eredményeket közöl életrajzok ezreinek kiértékelése alapján, kiegészítve mindezt egy hatalmas képanyaggal.

Koncertszervezők feladata kellene hogy legyen, hogy a tágabb publikum is rácsodálkozhasson erre az innovatív szemléletre.

Bonn, 2013/2008

Ilona Schmiel

a bonni Beethoven-Fesztivál intendánsa

Beethoven alkotói kitörése a krízisből – önmaga legyőzése árán

1802

„[...] Nem szabad embernek lenned,
magadért nem, /
csak ha másokért teszed; /
számodra nincs több
boldogság / csak a magadban és a
művészetedben
rejlő – ó Istenem! Adj / erőt, hogy le
tudjam győzni magamat - [...]”

Beethoven naplójából 1812-ből

Solomon/Tagebuch II (2005) No. 1, 29. o.¹

„Menj, szerencsés ember vagy! Az a
sorsod, hogy örömet és boldogságot
szerezz másoknak. Ez a legszebb do-
log, amit ember magáénak tudhat!”

A 11 éves Liszt Ferenc 1822-ben bemutatkozó
játéka után Beethoven-tól egy „felszentelő csö-
kot” kapott a fenti szavak kíséretében.

Gustav Klimt: A jól felvértezett hős
(részlet a Beethoven-frízből)

Bevezetés: Beethoven víziója a boldogságról a Heiligenstadti végrendeletben

Van még egyáltalán olyan területe Beethoven életének és munkásságának, amelyet a róla írt tengernyi irodalom eddig még nem kutatott?

Úgy érzem, nekem sikerült rábukkannom egy új aspektusra, magának Beethovennek a kijelentései nyújtottak segítséget, amelyekben megrázó, önmarcangoló kíméletlenséggel tárja elénk lelkiállapotát:

„[...] *Nem szabad embernek lenned, magadért nem / csak ha másokért teszed; / számodra nincs több boldogság / csak a magadban és a művészetedben rejlik – ó Istenem! Adj / erőt, hogy le tudjam győzni magamat – [...]*”¹
(A4 16. o.)

Beethovennek ez a megnyilatkozása ösztönzött arra, hogy életét és szenvedését a válságban lévő emberekkel kapcsolatos saját kutatási eredményeim alapján elemezzem. Tudományos pályámon mindig az vezérelt, hogy a válsághelyzetekbe került embereket támogassam további életútjukon. Beethoven számos, már régóta ismert kijelentése és megnyilvánulása alapján egy újszerű rendszerezést kellett megejtenem, szem előtt tartva azt a modellt, amely a krízisszituációkból kikerülni vágyók fejlődési fázisait és magatartását vizsgáló több évtizedes kutatómunkám eredménye.²

¹ Solomon, Maynard (2005. ném., 1990. ném., 1982. ang.): Beethoven-naplók 1812-1818. Az eredeti eltűnt, az 1827-es Gräffer-féle másolat egyike a négy másolatnak. Első német faksimile kiadás 1990, a második német digitalizált és nyomtatott kiadás: Beethoven-Ház, Bonn (BHB). Rövid idézet innen: Solomon, M. (2005): *Beethovens Tagebuch No. 1* 29. o. Idézetek írásmódja: a helyesírás, kiemelés, aláhúzás, gondolatjel stb. az eredeti forrászövegeket követi. Ettől való eltérés külön jelölve.

- Sorkezdeteket az eredetiben a „/” jel mutatja

- Kiemelések, „felszentelő csók” és piktogramok a szerzőtől

² Vö. Schuchardt, E. (2013¹³): *Warum gerade ich?* és A42 280-281. o., valamint további részletes információk: www.prof-schuchardt.de/wissenschaft

Az így megmutatkozó konvergencia szinte elképesztő. Különösen meglepő az a tény, hogy Beethoven a krízis feldolgozásához jó-szerivel nélkülözhetetlen társas kapcsolatokat bizalmi emberekkel és fiktív életkörülményekkel pótolta, és egy ugyancsak nem létező, képzeletbeli emberi környezettel egészítette ki, ui. ezeknek a bizalmi embereknek a társasága vagy nem volt a számára kielégítő, vagy egyáltalán nem tartozott a körükhöz.

Csak a legnagyobb csodálattal adózhatunk Beethovennek azért, hogy halláskárosodásán, életének ezen roppant próbatételén nem csak hogy felülkerekedett, de még kompenzálni is tudta azt oly módon, hogy önmagát térdre kényszerítve tökélyre vitte zenei életművét, így nyújtva még a mai kor számára is kimagasló példát céltudatosságból és akaraterőből. Mindezekből akár olyan kérdések is adódhatnak a számunkra, mint például, létezik-e olyan szenvedés általi tanulás, amely univerzális törvényszerűséggel művészi kreativitást eredményezhet?

- Feltéve, hogy léteznek ilyen modellek, joggal kérdezhetjük, hogy ezek az egyéni adottságokból vagy a környezeti hatásokból, esetleg egy harmadik, magasabb szintről erednek?
- Mik lehetnek azok a feltételek, amelyek ilyen folyamatokra blokkolólag, akadályozólag, esetleg teljesen bénítólag hatnak?
- A korai romantika alapvető kérdéseket boncolgató ténykedésével, mint a „zseni”, „kreativitás”, „melankólia” kérdésköre – a melankóliát egyébként már Augustinus is a kreativitás forrásának tekintette (*Genie u. Wahnsinn in der Kunst*, Ausstellungs.-Katalog, Nation.-Gal. Berlin, 2005) – egy másik helyen foglalkozunk.

Szociál- és oktatáspolitikai kérdéseket – legyenek mégoly relevánsak is – ezúttal nem állítunk előtérbe. A cél sokkal inkább először nagy vonalakban felvázolni Beethoven ÉLETÚTJÁT. Ezt követően annak a MODELLNEK a rövid bemutatása következik, amelynek adatai általam kerültek világviszonylatban a köztudatba és a krízisfeldolgozás fejlődési folyamatainak terén elfogadott, az elmélet és gyakorlat számára jelentős, mára egyetemes érvényű ismeretanyagoknak minősül. A fejlődési szakaszok, az ún. SPIRÁLFÁZISOK

– amelyek e könyv központi témáját képezik – alapján mérjük a kitartást, a KRÍZISFELDOLGOZÁS fokát Beethoven életpályáján. Tesszük mindezt a művész kijelentéseinek a fényében, viselkedési normáinak a bemutatása mellett az 1802-es Heiligenstadti végrendelet megírásától egészen a kései vonósnégyesek és a nagy szimfóniák, különösen a 9. szimfónia és az *Örömóda* formájában megmutatkozó látványos alkotói ugrásáig.

Beethovent komolyan foglalkoztatta az, hogy milyen lesz majd az utókor véleménye róla, és milyen utóhatása lesz vajon zenei életművének. Ezért e könyv végén a 9. szimfónia befogadásáról és legkülönbözőbb felhasználásáról is szót ejtünk majd röviden.

Tekintettel a személyes adatok felhasználása terén manapság megmutatkozó kényes normákra, felmerült bennem a kérdés, hogy egy ilyen tudományos elemzés egyáltalán megfelelné-e Beethoven kívánalmainak. Ezt a kérdést a Heiligenstadti végrendelet³ sorai-val szeretném megválaszolni:

„[...] – S Ti, Fivéreim, Carl meg (Johann), ha én meghalnék és Schmidt professor még élne, úgy kérjétek meg őt az én nevemben, írná le pontosan betegségemet, s ezt a lapot itt fűzzétek hozzá kórom történetéhez, hogy halálom után a világ lehetőleg megbékéljen velem. [...]” (J-R)

³ Beethoven, Ludwig van (1802): *für meine Brüder Carl ... (Heiligenstädter Testament = HT)*; – Hamburgi Állami és Egyetemi Könyvtár publikációi (1949): Beethoven: Das HT. *Faksimile der Handschrift ND VI 4281 mit Bearbeitung und Nachwort von Gustav Wahl* (1947. 04. 12.), 3. köt., 1. idéz. 93. o., 38. láb.; Brandenburg, Sieghard (1996-1998, Hrsg.): *Ludwig van Beethoven. Briefwechsel Gesamtausgabe (= BGA)* 8 kötet, Beethoven-Haus Bonn (= BHB), benne HT rövid idézet BGA 1. köt. No. 106 121-125. o.; Ders. (1999, Hrsg.) HT *Faksimile d. Handschrift mit Übertragung und Kommentar*, BHB 3. sorozat, 12. köt., 6 nyelvű (ném. 3-10. o., ang. 11-17. o., franc. 19-25. o., ol. 27-33. o.; sp. 35-41. o., jap. 43-49. o.) – németben 18 pontban eltérés (!) az itt alapul vettől (jelölés és indok nincs), fenti idéz. tud. kiad. BGA No. 106; ang. ford. Anderson, Emily (1961), 1351-1354. o. preferálva; – Első publ. 1827-es halálzási évben nem engedélyezve, *Allgemeine Musikalische Zeitung (= AMZ)* 29. évf., 42. szám, okt. 17. – 1888-ban ajándékozás Hamburgnak a világhírű énekesnő, Jenny Lind, a „svéd pacsirta” által hálából a Hansa- városbeli sikereiért.

Beethoven alkotói kitörése a krízisből – melynek gyökerei a Heiligenstadti végrendeletben eredtek meg*...

1802

Beethoven zenei „védjegye”

4. o.

1. o.

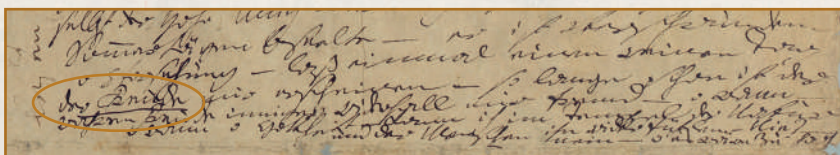
[Heiligenstadt, 1802. október 6-án és 10-én] „fivéreimnek, Carl és Beethovennek”

Az üresen hagyott rész Ludwig van Beethoven fiatalabbik öccse nevének a helye. Johannak hívták, egy konfliktus miatt nem lett megnevezve.

fejre állítva

180°

„[...] – Ó, Gondviselés –, add, hogy az örömmnek legalább egyetlenegy zavartalan napja virradjon fel rám, – hiszen az öröm igazi érzése már oly régóta elhagyott engem. – Ó, mikor, mikor lésszen, Istenség, hogy ezt újra átérezhetem a Természet és az Emberiség szentélyében? Soha! – Soha? – Ez elviselhetetlen lenne.”

Az egyetemes spirális életút során jelentkező válságokat egymást kiegészítő kríziskezelő módszerekkel győzte le.

1824

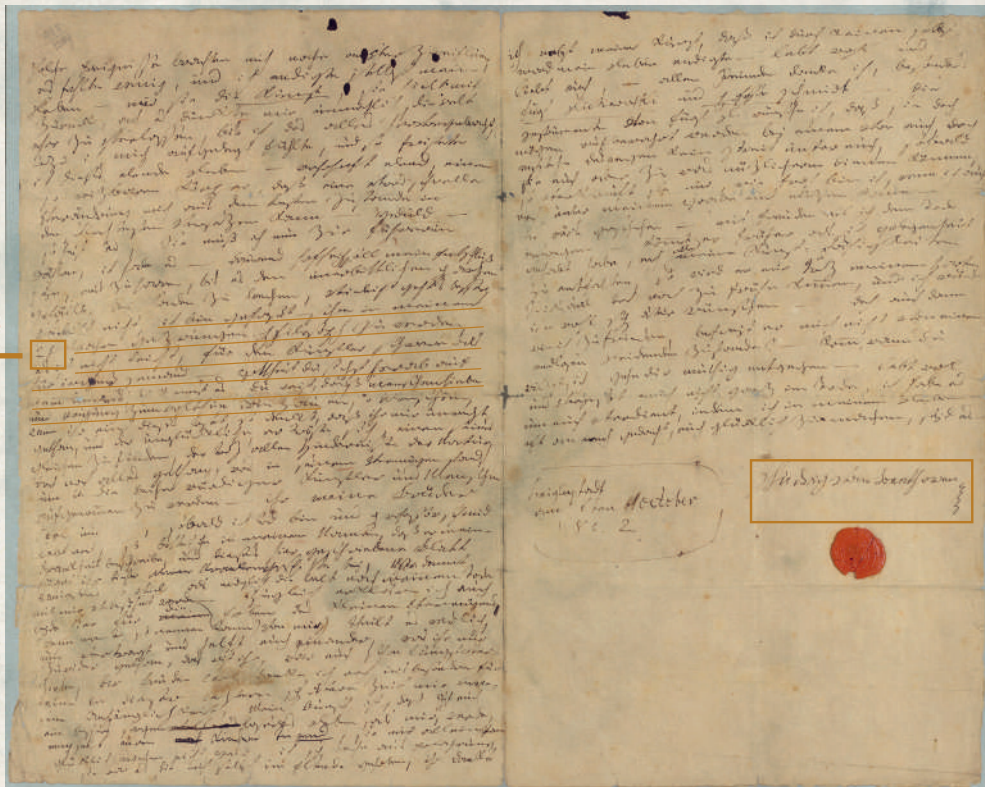
1/1824, 28. März, Bonn

„A kacsaringós vonalat Beethoven nevénel az 1. oldalon lévő címzésben és a 3. oldalon lévő aláírásban az „m.p. – manu propria” – „sajátkezűleg” forma rövidítéseként értelmezték a szakemberek. Amennyiben ez a feltevés valóban helytálló, úgy ez többet jelent az írásnak holmi grafikai sajátosságánál. A lepecsételéssel és a fivérének írt instrukcióval együtt ez annyit jelenthet, hogy Beethoven az írását jogi értelemben is végrendeletként értette.”

(Wahl, Gustav: „Nachwort” (1947, 1949, Hrsg.), Staats- und Universitätsbibliothek Hamburg, Faksimile der Handschrift ND VI 42 81 alapján)

2. old

3. old

„[...] Már 28 éves fejletlenségéből filozófussá válni: nem könnyű feladat ez, s művésznek nehezebb, mint bárki másnak. – Istenség, Te belém tekintesz, Te ismeresz és tudod, hogy emberszeretetet és a jótevés hajlama lakozik bennem, [...]” (J-R)

írja L. v. B. azt gondolván, hogy 28 éves, valójában azonban keresztlevele alapján 1802-ben már a 32. életévében járt

*Beethoven. Briefwechsel: Gesamtausgabe, BGA I. köt., No. 106 121-125. o., ill. 19. o., 3. láb. és 93. o., 38. láb.

Így nyilatkozik meg nekünk Beethoven, aki az utókor számára pozitív példa, sőt örömmön és boldogságon munkálkodó „üdvös-ségteremtő” kívánt lenni, és aki gondolatainak, vágyainak és látomásainak halála utáni nyilvánosságra hozatalára is hangsúlyt fektetett.

1812-1818 között írt naplójában – itt 1817-ben – a következő bejegyzés található:

„minden nyavalya titokzatos és egyenként / nézve még súlyosabb is. [...]”

Szenvedve sebezhetőségétől, önkételyekkel vívódva, újra és újra felbukkanó öngyilkossági gondolatok fogságában, ám mégis küzdve, hajthatatlan akaraterevével, művészete oltárán magát feláldozva, kínozva, önmagát legyőzve vallja (harmadik személyben ír, hogy a túlzott intimitást kerülje):

„[...] minél / jobban kibeszéli magát az ember a másikkal, annál / elviselhetőbb [a kín.], és azáltal, hogy amitől / félünk, ismertté válik, olyan / érzése támad az embernek, mintha egy nagy bajt sikerült volna megoldania.” (No. 136)

„Magsüketült mivoltodban / az egyedüllét olyan számodra, mint a méreg, [...]”⁴ (No. 137)

Mit akart Beethoven? Verbális és nonverbális kijelentései sokatmondóak. Verbálisan a *Mózes küldetése* című schilleri munkát tartja iránymutatónak:

„Az vagyok, ami itt van.” / Minden vagyok, ami van, volt / és ami lesz, / Egy halandó ember sem / libbentette / fel fátylamat” / „Ő az egyetlen és magából eredendő, / és ennek az egyetlennek / köszönheti minden dolog a létezését”⁵

Nonverbálisan mindez megfelel Beethoven védettség iránti erős vágyának; mert hogy is lehetne másképp értelmezni, hogy Beethoven egy életen át az íróasztalán őrizte Schillernek ezen mondatait, amelyeket saját kezűleg írt le.

⁴ Solomon, M. (2005): *Beethovens Tagebuch* No. 136 és No. 137 92. o. – Leitzmann, A. (1921) 2. köt., 262. o., No. 148, No. 149

⁵ Grigat, F. (2008): *Beethovens Glaubendbekenntnis. Drei Denksprüche aus F. Schillers Aufsatz „Die Sendung Moses”*, Jahressgabe Verein BHB 2008 24. füzet – Leitzmann, A. (1921), 2. köt, 266 o., No. 182 – BHB, Sg.W23 l. röv.-jegyz. 253. o.

Feltehetően tudatában lévén annak, hogy gyakran nem a legmegfelelőbbben viselkedett társaságban, Beethoven már fiatalkorában felismerte, hogy személye később milyen kritikáknak és legendagyártásnak lesz kitéve, és nem utolsósorban a halála utáni megítélése miatti aggodalomtól hajtva vetette papírra a Heiligenstadti végrendeletét mintegy kísérletként élete körülményeinek igazolására. Nyilvánvalóan abban a reményben tette ezt, hogy az utókor talán mégis megérti cselekedeteinek okát, és a végrendeletbeli sorokat majd, úgymond, előrehozott bocsánatkérésként akceptálni fogja.

Mindez nem mond ellent annak, hogy bizalmas emberét, *Dr. I. A. Schmidt/Schmid* orvost, akit előre „ügyvédnek” nevezve azzal bízott meg, hogy a titokban tartott testamentumot, amint arról az előző oldalakon és a végrendeletben értesülhettünk, csak halála után, a magyarázó orvosi szakvéleménnyel együtt hozhatja nyilvánosságra.

Beethoven leghőbb vágya az volt, hogy ne csak igazolják és zenei teljesítménye miatt hősnek kijáróan ünnepeljék, hanem sokkal inkább mint „embert” ismerjék el és méltassák, sőt mint „személyt” szeressék is egyben. Ezt olvashatjuk ki a saját indíttatásait igazoló, napjában többször verbálisan is megfogalmazott, dokumentált, összegyűjtött adatok özönéből.

Hogy a kincset érő Beethoven-feljegyzések jól tanulmányozhatók és napjaink adatbankjaiban egyre differenciáltabb módon állnak rendelkezésre, azt három kutatási területnek köszönhetjük:

- *Elsőként* azok az önéletrajzi források, melyek Beethoven élet-történeti leírásainak hivatalosan nyilvántartott törzsanyagát alkotják: a művész 2092 levele, naplói, 400 *Beszélgetőfüzete* és a fentebb említett Heiligenstadti végrendelet alapján, kiegészítve jogi, orvosi és egyházi dokumentumokkal. Ezekhez természetesen szervesen kapcsolódnak Beethoven lenyűgöző zenei alkotásai, kéziratai, vázlatkönyvei, kottafüzetei, a műveiről és munkásságáról írt recenziók, koncertprogramok és egyéb rendelkezésünkre álló anyagok.
- *Másodsorban* ezzel párhuzamosan – és fenntartással kezelve – a kortársak beszámolóí. Ide tartoznak pl. a titkárok, tanítványa: *Ferdinand Ries*, *Anton Schindler* nevű adlátusa, aki sajnálatos módon – hosszú ideig észrevétlenül – engedvén a kísértésnek, a közte és az egyre rosszabbul halló mester közötti érintkezésben nélkülözhetetlenné vált kommunikációs eszközöket, a *Beszélgetőfüzeteket* Beethoven halála után önkényesen átszerkesztette és kiegészítette, így hamisítva meg a kutatási eredményeket. Csak a közelmúltban sikerült erre egy kézírás-analízis folytán fényt deríteni. Továbbá számos mecénás, szomszéd, barát és más kortárs személyek visszaemlékezései is jelentős információforrások.
- *És végül harmadszor* a tudósok átfogó munkája és ezek különféle aspektusú életrajzkutatásai, amelyekhez az alapot a kortárs *Alexander Wheelock Thayer* irányadó biográfiája szolgáltatta. Ez a könyv a források figyelembevételével 1865-ben született azon ellentmondások kiküszöbölésére, amelyek Franz Wegeler és Ferdinand Ries 1838-as életrajzi jegyzetei és a Schindler-féle 1841-es biográfia adatai között feszülnek. Tayer ezeken kívül helyére igazította a sok tévedést tartalmazó legelső, 1827-ben írt Schlosser-féle életrajzot, továbbá kiegészítette könyvét a művész kortársainak, *Ludwig Nohl* és *Gustav Nottebohm* visszaemlékezéseivel. A kutatások mind a mai napig tartanak.

A nemzetközileg is jelentősnek tartott amerikai Beethoven-életrajzíró, *Maynard Solomon*, megvonva tizenkét évnyi kutatómunkájának mérlegét – amely az 1977-ig fellelhető összes anyag feldolgozását jelentette – a következőket írja:

„Joggal feltételezhetjük, hogy Beethoven többet akart nekünk tudatni magáról, mint életének és műveinek pusztán kronológiáját.

Igyekezete racionalitással is kellett, hogy párosuljon; mintha érezte volna, hogy mindennek az elkerülhetetlen hozadéka a megbocsátás és a szimpátia-érzés lesz. Vagy talán abban reménykedett, hogy másoknak módjukban áll majd fényt deríteni életének néhány megoldatlan problémájára.”⁶

Solomon feltevése, amely szerint Beethoven reménykedett abban, hogy „másoknak módjukban áll majd fényt deríteni életének néhány megoldatlan problémájára”, megerősíti a következő kutatási elméletemet:

KREATIVITÁS-TÉZIS

Beethoven az írást, komponálást, dokumentálást maga kezdeményezte terápiai folyamatként élte meg – e tekintetben ma „írásról mint terápiáról”, „olvasásról mint biblioterápiáról”, „művészetéről mint terápiai alkotómunkáról” beszélünk – és mindezt általában egy valós vagy képzeletbeli ellenpárra vonatkoztatjuk, ami Ludwig van Beethoven esetében maga az Isten volt.
– Schuchardt 2008/²2013 – I. Beethoven naplóbejegyzése No. 7, **BB2** 28-29. o. –

Schmidt-Görg Beethoven-kutató ezzel kapcsolatban meggyőzően összegzi a véleményét:

„Leveleiben és beszélgetései során Beethoven gyakran nevezte a »Missa solemnis« a legnagyobb művének. Az alkotás roppant szellemi munkát és átfogó, nagyon lelkiismeretes előkészületeket igényelt. Régebbi a capella művek, a liturgikus előírások és a miseszövegek beható tanulmányozása mutatja, hogy a mester milyen komolyan vette a feladatát... , hogy a szent szavak a művész lelkén keresztül visszasugároznak.

A mély vallásosság Beethoven természetének alapvonása volt, melyet soha nem is tagadott, és amely a fokozatosan erősödő süketedés folytán egyre inkább magára maradt embernek útmutatóul szolgált a művészi ideál felé vezető úton, mint »egy kis udvar, egy kis kápolna« – mindez a Missa solemnis című műben igazi beteljesedésre találhatott.”⁷

⁶ Solomon, M. (1979) 10. o.

⁷ Schmidt-Görg, J. (1969) 189-190. és 200. o. „... a »Missa« nem Beethoven saját vallásos

Jelen tanulmányból, a több mint egy évszázadot felölelő, a világ minden részéből származó, 6000-nél is több életrajzi anyag vizsgálata alapján – összevetve és egybecsengően Beethovenével – az tárul fel, hogy az önéletrajzi írások, naplók fő motívuma egy „fiktív” pót-beszélgetőtárs keresése. Beethoven kézírataiban gyakran bukkanunk ilyen képzeletbeli beszélgetőpartnerrel folytatott fiktív dialógusokra. A legismertebb a 9. szimfóniával kapcsolatos kézirat, amelyben így biztatja az imaginárius barátokat:

„Ó, barátaim, ne ezeket a hangokat! Kellemesebbeket és örömtelibbeket adjunk meg!” (L. **BB12** 136-137. o.)

Az „Ó, barátaim” megszólítást egyrészt saját örömeiként, másrészt a személyes lelki társainak szólóan is értelmezhetjük, harmadrészt a hozzá hasonlóan gondolkodókat, akár az egész világot is érthetjük alatta. Nem véletlen, hogy Beethoven az orvosával szintén egy fiktív beszélgetésben keresi a kapcsolatot, még hozzá olyan eredeti ötletek formájában, mint például egy neki ajánlott dalocska:

„Zárja be a kaput a halál előtt doktor, a kotta is kiségit a kínból-bajból...” (BB2 28. o.)

Beethoven, az ellentmondások embere, itt is az ambivalencia megtestesítője. Az utókornak úgy tűnhet, hogy a valós életét egyrészt palástolni kívánta, másrészt igyekezett nyomokat hagyni maga

érzelmeinek és óhajainak az olvasztótégelye, sokkal inkább visszatükröződése és jelképe mindannak, ami az írás szavainak elmélyült munkával történő értelmezéséből a földi léttől elrugaskodott mester lelki szemei előtt formát öltött. Amennyiben a „Missa”-ra – mint oly sokszor volt erre példa – egy minden liturgikus és dogmatikus kötődéstől független, vagy akár egy bizonytalan kontúrú panteizmus vallásos megnyilvánulásaként tekintünk, úgy a mű csak egy behatárolt értékelésre nyújt lehetőséget. Schindler meglátása szerint Beethoven számára Isten és a generálbasszus olyan eleve adott dolgok voltak, amelyek nem képezték vita tárgyát. Aki Beethoven vallásosságát alaposabban meg akarja ismerni, az rálelhet erre a mester által írt számos levélben és feljegyzésben. Beethoven katolikus volt és az is maradt, még ha mindez ifjúkorának Rajna-menti felvilágosodott katolicizmusával külön színezetet is kapott. Mindenesetre ez a „nagy miséje” is arról tanúskodik, hogy képes volt a felvilágosodás korának hitgyakorlatát messze felülmúlni: „Szívből fakadt, hogy újra a szívekhez szóljon!” – írta a partitúrájának a fejlécére. Itt, a műveinek a leghatalmasabbikában legbensőbb érzelmeivel ajándékoz meg minket a mester: a korábbi évek szenvedéseitől meg nem törve, a szent szavakat az alázatos fohász hangjaival, dicsérő ujjongással és hódolatteljes vallomásokkal ruházta föl.”

után. Akár az is szándékában állhatott, hogy ikonként tiszteljék, ahogy azt a világ manapság valóban meg is teszi. Mindezekkel együtt a belső békére és kiegyensúlyozottságra törekvő Beethoven sejlik fel előttünk.

„Beethoven” című igen figyelemre méltó munkájában (1995) az amerikai zenetudós és zongorista, *William Kindermann*al – összhangban M. Solomonnal és A. Brendellel – határozottan kiemeli az életrajz és a művészi alkotás közötti összefüggést, jól látva ugyanakkor a Beethovenre jellemző túlaradó alkotói erőt. Solomont idézve (1977, ang. kiad. 61. oldaltól) így ír:

„[...] Beethoven hallásának romlása és művészi fejlődése lenyűgöző relációban van egymással. [...]

Egy művész élete és alkotásai érzékeny kapcsolatot képeznek. [...] Ez a kapcsolat általában szétválaszthatatlan. Ezért értelmetlen és felesleges a műveket a művész életétől és a történelmi kontextustól függetleníteni. Ugyanakkor a sikeres művészi munka nem korlátozható a művész személyiségének a kifejezésére, és nem tekinthető pusztán történelmi műtárgynak [...], komoly tényező, amit a kreativitás itt felvet.

Az én művelődéskutatói álláspontom – a kreativitás-elméletemre alapozva – az, hogy Beethovennek a zenei alkotásai révén sikerült leküzdenie a válsághelyzeteket az *integratív kríziskezeléssel* analóg módon.

A következőkben igyekszem bemutatni azt a spirális életutat és krízisfeldolgozási tanulási folyamatot, melyet Beethoven a betegségével küzdve végigjárt. Bocsássuk előre azonban, hogy Beethoven már két évszázaddal ezelőtt saját maga megtalálta a gyógyírt a válsághelyzeteinek az orvoslására. Nézeteinek szavakkal és zenei úton is kifejezést adott, bizonyította az álláspontját és reflektált is rájuk. Ezzel messze megelőzte korát és előrébb járt mint sok 21. századi kortársunk, aki a passzív terápiára hagyatkozik, mert első ránézésre ez könnyebb útnak tűnik, és mert számos modern terápia-irányzat a „kezeltetést” ajánlja, ahelyett, hogy az érintetteket az aktív önfejlesztés általi megoldáskeresésre sarkallná.⁸

⁸ Ezzel kapcsolatban a szerző kidolgozta komplementer elméletét a betegek meggyógyulásáról – az egészségesek megbetegedéséről:

Ha bizonyos páciensekben megvan a más betegre nézve szinte ragályos gyógyulási késztetés, akkor komplementer az is igaz, hogy egészséges emberekben is létezik fokozott mértékű megbetegedési hajlam. (L. **BB14** 154-155. o.)

Beethoven alkotói kitörése a *megsiketülése* okozta krízisből, azaz a démonnal folytatott permanens viaskodásból...

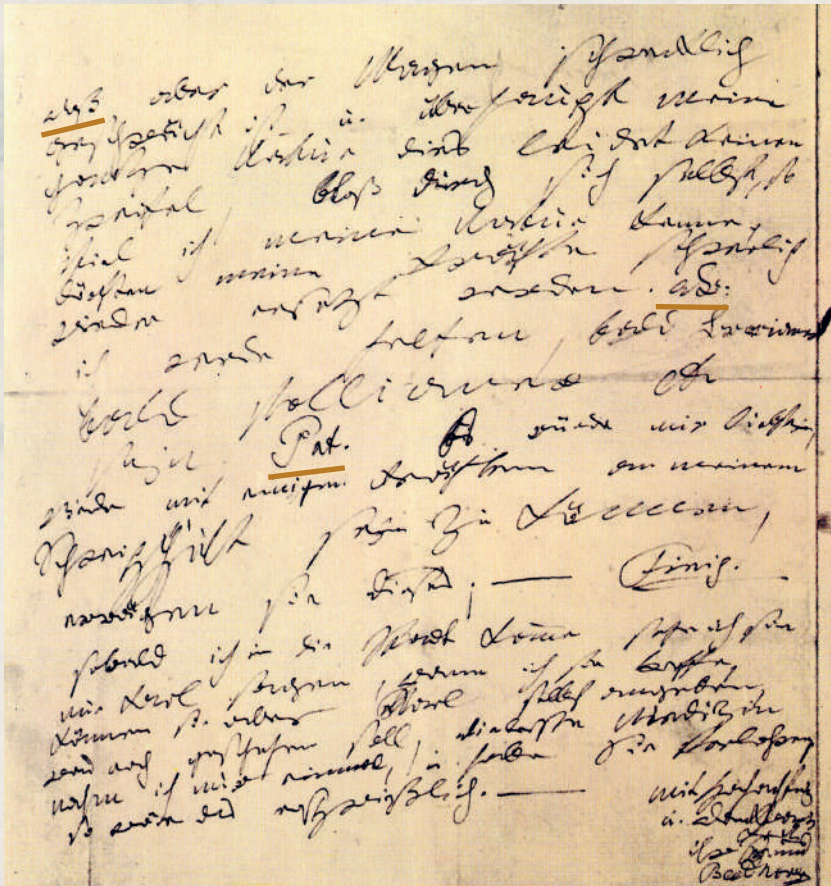
1802

Beethoven már az 1812-ben írt naplójában, 10 évvel az 1802-ben papírra vetett Heiligenstadti végrendelete után kijelenti:

„Ahhoz, hogy ne gondolj a nyavalyádra, a legjobb megoldás a munka.”

Beethovens Tagebuch, Beylage 1, Solomon (2005), No. 7, 41. o.

Egy, az orvosának, Dr. Anton Braunhofernek 1825. május 13-án írt levelében Beethoven orvos-páciens közti párbeszéd formájában fogalmaz:

„Páciens: hogy a gyomrom szörnyen legyengült, mint egyáltalán az egész szervezetem, s hogy erőim pusztán csak önmaguktól, már amennyire természetemet ismerem, aligha térnek vissza.

Doktor: Segíteni fogok, hol Brown, hol meg Stoll módszere szerint.

Páciens: Nagyon örülnék, ha ismét újult erővel kerülhetnék íróasztalomhoz, ezt véssé elméjébe.” (J-R) →

Az egyetemes spirális életút során jelentkező válságokat egymást kiegészítő kríziskezelő módszerekkel győzte le.

1824

„Minden nap találkozni valakivel ebédkor, mint például zenészekkel, akikkel aztán erről-arról társalgunk, hegedűről, gordonkáról etc.” „A szavak összhangjára ügyelve kifundáltam egy nagyon jó mondatot a dal első soraként.”

(No. 36. No. 37. 55. o.)

Beethoven 1825. május 11-i keltezésű, az orvosának írt kánonja és költeménye a szójátékok szeretetéről és életkedvről tanúskodik:

„Doktor sperrt das Thior dem Todt, Note hilft auch aus der Notft ...,”

Doktor sperrt das Thior dem Todt, Note hilft auch aus der Notft,
Thior hilft auch aus der Notft. Doktor
sperrt das Thior dem Todt, Note
hilft auch aus der Notft.

Wynsteinborn am 11ten May 1825 in Baden
Baden am 2ten Rumbold Brücke
und Winfentals zu.

Beethoven

„...Befejezés: Mihelyt a városba megyek, meglátogatom, csak mondja meg Carlnak, hogy mikor találom otthon, addig azonban Carl útján is közölheti, hogy mik a teendőim. ...” (J-R)

Hálás tisztelettel barátja, Beethoven

Kelt a helenenthaliban Badenben a második Antal-hídnál Siegenfeld felé

*„Milliók ti, kart a karba!
Gyűljon csók az ajkakon!
Túl a csillagsátoron
él mindnyájunk édesatyja!”
(Rónay György fordítása)*

Schiller Örömóda című versére Beethoven 1786-ban, 16 évesen lelt rá Bonnban. A 9. szimfóniában nyert zenei formát Bécsben 1824-ben (a verstől a librettóig, l. 198. o. 120. láb.)

„Szókratész és Jézus voltak a példaképeim”

Bejegyzés Beethoven *Beszélgetőfüzetében*
1820. január végén, Mus. ms. autogr.
Beethoven, 51, 5, Bl. 63R, SBB-PK

*„Bennünk az erkölcsi törvény, és felettünk
a csillagos ég! Kant!!!”*

Bejegyzés Beethoven *Beszélgetőfüzetében*
1820. jan./febr., Mus. ms. autogr.
Beethoven, 51, 6, Bl. 17R, SBB-PK
(vö. Bkh 1. köt., 235. o. – J. Littrow
osztrák csillagászra vonatkozóan, id. 208. o.)

„Gyűljon csók az ajkakon!” G. Klimt: Beethoven-fríz, Bécs, 1902

A művésznak a látomását és végrendeletbeli utolsó akaratát illetően a következőket állapíthatjuk meg:

Beethoven nagy vágya az volt, hogy *komponistaként és emberként* egyaránt megértsék és elfogadják. Hogy ezt a célját elérje, fogcsikorgatva, független, szuverén emberként cselekedett ahelyett, hogy kezeltette volna magát. Akit halála után „párját ritkító halhatatlanként” emlegettek, a jelek szerint még életében zeneszerzőként és emberként egyaránt kibékült önmagával, a társadalommal, a világgal és az Úristennel. Ezt sugallják 9. szimfóniájának a sorai is:

„Milliók ti, kart a karba!

[Nota bene: nem egy ember, nem sok ember, hanem milliók]

Gyűljön csók az ajkakon!”

Könyvem e géniusz életének a megértéséhez igyekszik új látásmódot nyújtani. 1823-ban a *Missa solemnis*nek – az 1824-ben született 9. szimfónia előtti utolsó nagy művek egyikének – kézzel írott partitúrájában a *Kyrie eleison* fölé ezt a sort írta:

„*Szívből fakadt, hogy újra a szívekhez szóljon!*”

Az ő szellemében ezekkel a szavakkal bocsátom útjára munkámat.

Hannover/Berlin, 2013²/2008

Erika Schuchardt

„Aki él az emlékeztünkben, az meg nem halt,
az csak messze van tőlünk.
Halott csak az, akit elfelejtünk.” (Immanuel Kant)

23.10.1956

"Aki a múltjukra nem képesek emlékezni, arra ítéltetnek,
hogy még egyszer átéljük azt." (George Santayana)

23.10.2021

Felhívás: Épüljenek Gloria Victis Emlékművek Berlinben és máshol is a nagyvilágban!

A magyar népfelkelés 65. évfordulóján, 2021. október 23-án a Budapest melletti Csömörön, a **Gloria Victis** Emlékműnél alázatos tiszteletadás mellett emlékeztek a kommunizmus 100 milliónyi áldozatára. Ezen az ünnepségen született meg annak a kezdeményezésnek az ötlete is, hogy épüljön meg egy hasonló emlékmű Németországban is. Ez a kezdeményezés Erika Schuchardt és Mátyás Sándornak többéves szakmai kapcsolatára vezethető vissza. Utóbbi, aki egyben a Gloria Victis Alapítvány társalapítója is, lefordította magyar nyelvre a szerzőnének a megbékélés hírnökeként értelmezett Beethoven-könyvét. Az alapítvány munkájának köszönhetően a Gloria Victis Emlékhely az elmúlt 15 évben a kommunizmus áldozatainak nemzetközi zarándokhelyévé nőtte ki magát.

Figyelembe véve azokat a kínokat és szenvedéseket, amelyeket a megosztott Németország hosszú évtizedei alatt az egykori NDK azon polgárainak kellett elszenvedniük, akik az 1953-as felkelés résztvevői voltak, vagy azoknak, akik kritikus hangot ütöttek meg a csehszlovákiai intervenció kapcsán, vagy akár a legkülönbözőbb megfontolásokról képtelenek voltak elfogadni hazájuk megosztottságát, egy ilyen emlékhely Németországban is kívánatos lenne! Ezeknek az embereknek elszántságukért gyakran kellett a halállal szembenézniük. Ezért tartjuk fontosnak, hogy több, mint 30 évvel a német egység megeremtése után végre egy méltó emlékművel emlékezzünk ezekre a mártírookra. **Gloria Victis!** Egy ilyen emlékhelyet megérdemelne az a 100 milliónyi halott, aki *A kommunizmus fekete könyve* szerint (1997) nem csak az osztály nélküli társadalom víziójának lett az áldozata, de az utókor felejtése, sőt kíméletlen tagadása folytán nem ritkán kettős halált is kellett hálnia.

Ezért nem csak Németország fővárosában, Berlinben, a történelmi „*Könnyek Palotájánál*”, az egykori Friedrichstraße-i határátkelőnél áll szándékunkban létrehozni egy ilyen Gloria Victis Emlékhelyet –hogyan ottani óránkénti vezetések alkalmával bemutatásra kerülhessen –, de valamennyi földrészen is, hogy a nagyvilág viszonylatában is emlékeztessen a 10 x 10 milliónyi áldozatra. Egy ilyen felvilágosító jellegű figyelmeztetés ma aktuálisabb, mint valaha. Rámutatna a parancsokat gondolkodás nélkül, szolgálai követők seregére, akik minden korban készek voltak önként és dalolva a „boldogtalanság történelmének” (*A kommunizmus fekete könyve*) a szolgálatába állni – vakon és süketen, szótlánul sutba dobva a lelkiismeretüket. (-> [Wikipedia: „A kommunizmus fekete könyve”](#), 1977, németül 1998, 2. rész 2002 bővített rész: „*A szocializmus feldolgozása az NDK-ban*”. Ebben [Ehrhart Neubert](#): „Politikai bűnök az NDK-ban” (6.1.), [Joachim Gauck](#): „*A tudomásulvétel nehézségeiről*” (6.2.)

Egy ilyen objektumban maga az emlékezés ölt testet. Más összefüggésben – pl. a Holocaust esetében – jól nyomon követhető, hogy milyen gyógyító erővel bírhat egy emlékezésre történő felhívás, ha a hátramaradottak, árvák, az utókor, köztük a vétkesek is készek emlékezni és úgy mondni „vezekelni”, amely utóbbi megint csak pozitív lehetőségeket hordoz magában. Emlékeztető emlékművek megvan az erejük, hogy a világot átfogó humanitás jegyében az *EMBER* névhez méltó szolidaritást generáljanak. Gondoljunk csak Erika Schuchardt Beethoven-tézisére: 'A krízis egyben lehetőség is', valamint Beethoven kijelentésére: „A keresztiek az életben + olyanok, mint a keresztiek a zenében # -- felemelnek.”

28. szeptemberben 32 évesen:
"Halál! ☹️ Teletámadás" a "százúzott", majd "megbékült" a 9. szimfónia csokijában: Heiligenstadti végrendeletben, 1802

54 évesen:
"százúzott", ☹️ majd "megbékült" a 9. szimfónia "Milliók ti karta! Gyűljön csók az ajkakon!"

Prof. Dr. Erika Schuchardt
Leibniz Universität Hannover
Geibelstr. 107 / Maschsee
D-30173 Hannover
☎ +49 511 / 80 00 00
✉ +49 170 / 40 30 30 4

Info Autorin Beethoven-Friedensbotschaft-Buch
info@prof-schuchardt.de
www.prof-schuchardt.de
www.schuchardt-literaneum.de
www.schuchard-inklusionskirche-hephatal894.de
[www.youtube.com](#) -> Prof-Schuchardt

Info Sándor Mátyás
Mahnmal-Gründer Gloria Victis
Beethoven-Friedens-Buch-Übersetzer
alexmatyas0419@gmail.com
www.gloriavictis.hu
☎ + 36 30 858 70 12

H-2141 Csömör, Szérsüskert u. 8.
[www.gloriavictis.hu](#)

„Aki él az emlékezetünkben, az meg nem halt,
az csak messze van tőlünk.
Halott csak az, akit elfelejtünk.” (Immanuel Kant)

23.10.1956

"Aki a múltjukra nem képesek emlékezni, arra ítéltetnek,
hogy még egyszer átéljék azt." (George Santayana)

23.10.2021

Ezzel az emlékezésre történő felhívással lép Mátyás Sándor és Erika Schuchardt Németország és a világ felelősen gondolkodó döntéshozói elé, mégpedig azzal a szándékkal, hogy a felépítendő Gloria Victis Emlékhely az egykori német megszálltság jelképénél, a „Könnyek Palotájánál” úgy szolgálja a szenvedések feldolgozhatóságát és a lelkiismeret megtisztulását, hogy közben egy igaz, objektív történelemszemlélet hordozójává is legyen! Tudja ez a **Gloria Victis** emlékhely Berlinben is a Budapest melletti emlékműhöz hasonlóan egy életre szólóan hirdetni az emberi szolidaritás szükségességét! Válgják ebből a két állam közös erejéből felépített emlékműből a sok évszázados német-magyar barátság jelképe!

Gloria Victis: Weltmauer: 3,60 m h – Grundkreis: ø 6,20 m

Erika Schuchardt

Prof. Dr. phil. habil. Erika Schuchardt
Leibniz Universität Hannover, MdB a.D.
Német UNESCO-Bizottság alelnöke

Schuchardt-Prolog
Beethoven-könyv magyar

Schuchardt-Prolog
Beethoven-könyv német

Mátyás Sándor

Mátyás Sándor művészettörténész,
a Gloria Victis Alapítvány társalapítója,
a Beethoven-könyv fordítója

> www.prof-schuchardt.de > Veröffentlichungen > Bücher > B Nr. 46 > Prolog

▶ [Deutschlandfunk](#)

[Konfrontation am Checkpoint Charlie 27.10.2021](#)

▶ [Deutschlandfunk](#)

[Der Tränenpalast von Berlin-Friedrichstraße 28.9.2014](#)

▶ [Deutschlandfunk](#)

[Deutsche Teilung – Ständige Vertretungen im ... 2014](#)

info@prof-schuchardt.de
alexmatyas0419@gmail.com

* Hátárátkelő. Friedrichstraße megálló –
a német megosztottság emlékhelye 1946-1989
kedd-péntek 9-16 óra, szombat/vas. 10-18 óra
ingyenes. Tel: 030 467777911, www.hdg.de

Tränenpalast – Museum

Stiftung Haus der Geschichte www.hdg.de

Könnyek Palotája – Múzeum
Történelem Háza Alapítvány
www.hdg.de

 Gloria Victis
1956
www.gloriavictis.hu

Gloria Victis: Weltmauer: 3,60 m h – Grundkreis: \varnothing 6,20 m =
Gloria Victis Világfal. 3,60 m magasság – alapkör átmérő: 6,20 m

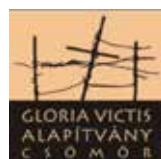
Grenzübergangsstelle

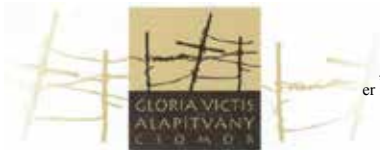
Bahnhof Friedrichstraße –

Ort der Teilung Deutschlands

1946-1989 *

Gloria -> www.prof-schuchardt.de
Victis -> Veröffentlichungen -> Bücher
= -> publikációk -> könyvek
-> Buch Nr. 46
= könyv Nr. 46

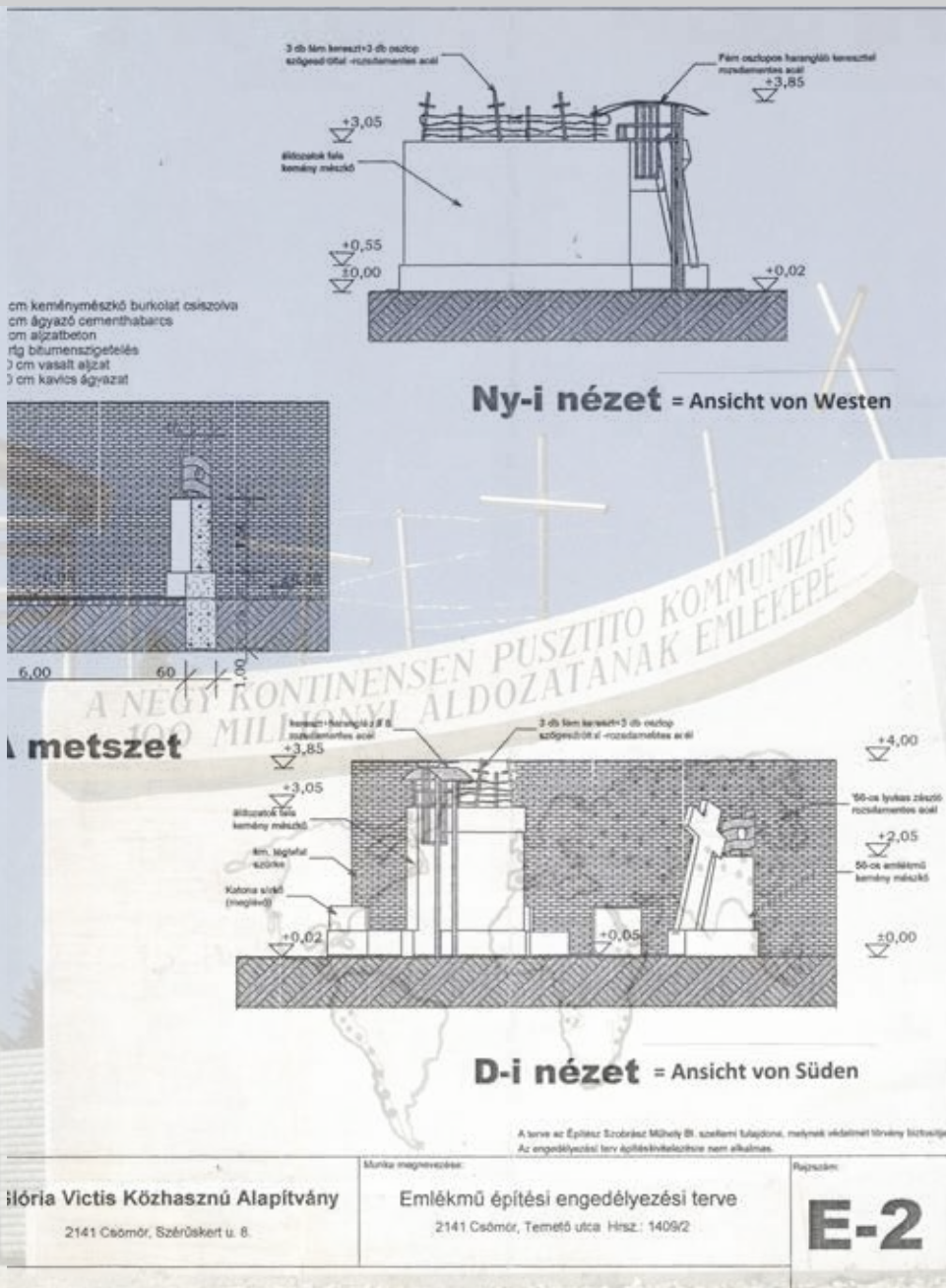
„Wer im Gedächtnis ... lebt, der ist nicht tot,
er ist nur fern, tot nur ist, wer vergessen wird.“
Immanuel Kant

23.10.1956

Wer aus der Geschichte nicht lernt,
ist dazu verdammt, sie zu wiederholen – George Santayana

23.10.2021

Gloria Victis Denkmal in Csömör bei Budapest = Gloria Victis Emlékmű a Budapest melletti Csömörön

1956

Balog Zoltán ref. püspök a szerzővel, Prof. Dr. Erika Schuchardttal beszélget 2021-ben.
 A két személy már 40 évvel ezelőtt, a Lutheránus Világszövetség 1984-es budapesti világkonferenciáján találkozott egymással, amikor is a szerző Dóka Zoltán levelét a szíve fölött' csempészte be Magyarországra, hogy átadván azt a konferencia küldötteinek megakadályozhassa Káldy püspök elnökké választását.

-> Prológus Erika Schuchardtnak a megbékülést hirdető Beethoven-könyvében, XIV-XIX old.

-> www.prof-schuchardt.de -> publikációk -> könyvek -> könyv 46 ->

-> [Wikipedia Gedenkstätte Gloria Victis](#) = -> [Wikipedia Gloria Victis Emlékhely](#)

 [1A Lutheránus Világszövetség 1984-es budapesti világkonferenciája](#)

 2006 A Gloria Victis Emlékmű létrehozása az 1956-os népfelkelés 50. évfordulóján

 2021 Emlékmű alapítási felhívás Berlinben az 1956-os magyar forradalom 65. évfordulóján

Lajos Ordass
1958
312

Zoltán Dóka
1968

LUTHERISCHER
WELTBUND
Budapest
1984

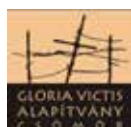
Zoltán Káldy
1984

Zoltán Balog
1984

Erika Schuchardt
1984

GLORIA VICTIS
ALAPÍTVÁNY
C O M M O N E
Gloria Victis
23.10.2006

Sandor Mátyás
23.10.2021

A KRÍZISKEZELÉS INTEGRATÍV MODELLJE

az egyén viszonylatában: A SPIRÁLIS ÉLETÚT KRÍZISEINEK 8 FÁZISÚ TANULÓ-FELDOLGOZÓ FOLYAMATA

a képen $\left\{ \begin{array}{l} \text{fölfelé a krízisállapotot megélt emberek,} \\ \text{lefelé a krízisállapotot még nem ismerő emberek.} \end{array} \right.$

Készült az 1900 óta 6000 önéletrajz kiértékelésének alapján

Stephen Hawking

Steve Jobs

Christoph Schlingensiefel

Randy Pausch

Jean Améry

krízisállapotot megélt emberek

Bibliográfia

- tagolt
- ábécében
- annotációval ellátva

Erika Schuchardt

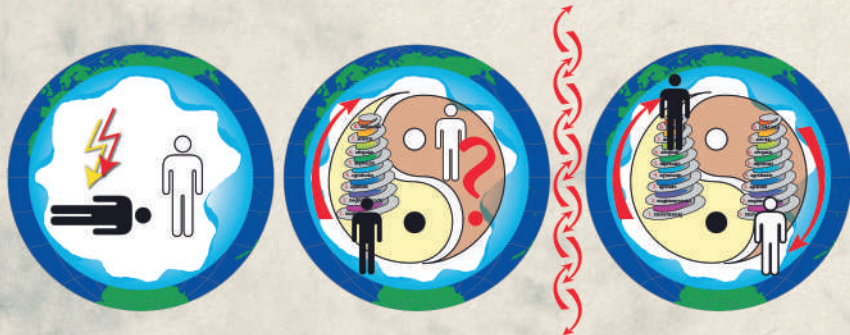

SPIRÁLIS ÉLETÚT

Minden krízis esetében végig kell járni

© Erika Schuchardt

- *Warum gerade ich? Leben lernen in Krisen* – mit DVD, V&R, 13. Aufl. 2013 www.prof-schuchardt.de/dvdchance – Literaturpreis
- *Why me? Learning to Live in Crises*. Geneva WCC Publisher 2006, Order: publications.oikoumene.org – Prize for Literature
- Übersetzungen u.a. ins • Japanische • Koreanische • Dänische • Italienische • Russische • Amerikan. www.prof-schuchardt.de/why-me-bibliography
- *Krisen-Management und Integration*. Doppelband mit DVD, Bertelsmann Verlag, 8. Aufl. 2003 , Reihe: Theorie und Praxis EB – Bestseller
- Bd 1 Biograph. Erfahrung. u. wiss. Theorie, Bd 2 Weiterbildung als Krisenverarbeitung www.wby-open-access.de www.die-bonn.de/tup
- *Diesen Kuss der ganzen Welt – Wege aus der Krise – Beethovens schöpferischer Sprung* – mit DVD, 300 Farb-Abb., Olms Verlag, 2. Aufl. 2013 + mit Beiträgen von Constantin Floros und der dt., engl., jap., russ. DVD *Beethoven Soirée zum Jubiläum 150 Jahre Freundschaft Deutschland - Japan*
- Übersetzungen u.a. ins • Japanische • Koreanische • Chinesische • Russische • Polnische • Englische • Französische • Italienische • Arabische i.V.
- Buch-Rezensionen aus • Print • Funk • Fernsehen www.prof-schuchardt.de/aktuelles

Krízis = veszély és lehetőség – rejtett kincs
Alaptézis:

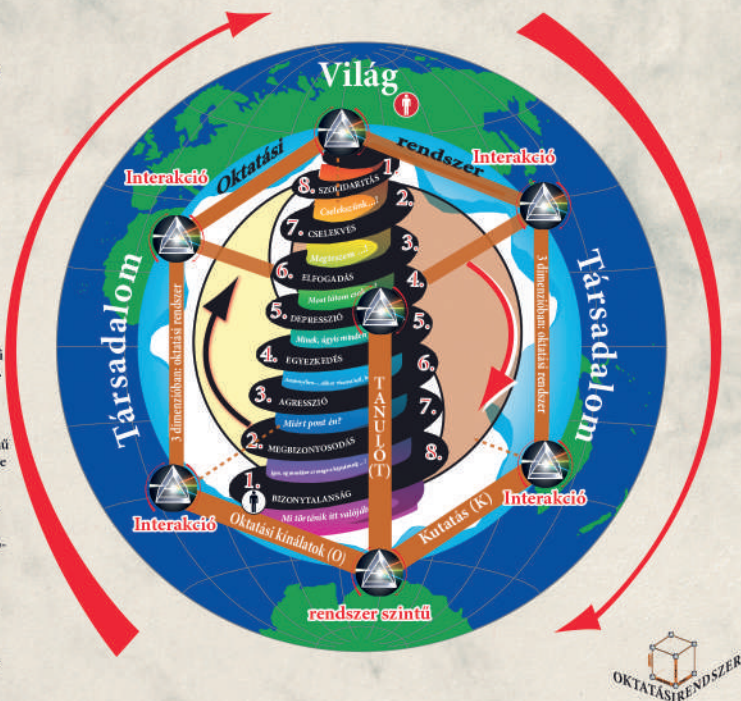
egy krízisben lévő ember kihívást jelent a társadalom számára. Ennek komplementer üzenete a következő: a krízist még vagy éppen nem érintettek közössége érezze magát ösztönözve, hogy segítséget nyújtson a válságban lévőknek, hasonlóan a Krisztus-jelképben (a), a Janus-arcban (b) és a kínai jin-jangban megbúvó szolidaritáshoz, igazságossághoz, békehez, boldogsághoz és boldoguláshoz.

Jelmagyarázat

ókinai írásjel: „krízis” mint „veszély” + „esély”

- I. prizma/az interakció sarokpontja
- II. életspirálút komplementer fűlféle és letelé
- III. regionális közösséget/országos társadalmat jelölő kör
- IV. a világ társadalmát jelölő globusz
- V. 3 dimenziós oktatási rendszer: tanuló, okt. kínálat, kutatás
- VI. jin és jang: a 3 ütemű visszafordítás jelképe
- VII. kocka 8 prizmaival az interakció, törés, perspektíva-összekapcsolás jelképe
- VIII. integratív krízismenedzsment-modell tanítható, tanulható, intézményesíthető és professzionálisá tehető

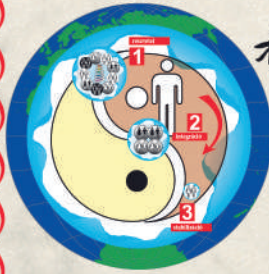
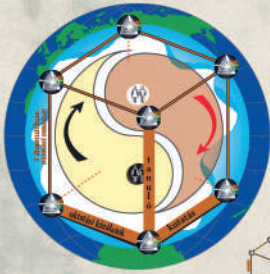

- A komplementaritás alapkonstellációja
- a kozmikus való életében: nappal – éjszaka,
- az emberi lét esetében: ifjúság – öregség; férfi – nő; élet – halál

- egyensúly az életben, gyógyult állapotban és egészségben
- kiegyensúlyozatlanság, béktelenség a gyogyulatlanságban és beteg állapotban
- miről szól a komplementer tézis? Beteg emberek egészségeségéről – egészséges emberek betegségéről

A komplementaritás világrendező fenomenjét tágabb értelemben értelmezhetjük a látszólagos ellentmondásoknak egymás kölcsönös kiegészítéseként csakúgy, mint szűkebb kvantumelméleti értelemben is. A kiegészítő nézőpontok hozzárendelése ezáltal megváltoztatja a vizsgált rendszer állapotát. Ilyen történik akkor, amikor az egyén a spirális életútján átlép az egyik spiralfázisból a másikba, de előfordul a társadalom 3 ütemű visszafordítási folyamatában is (Lsd. 63. old. 25. lánj.).

OKTATÁSI RENDSZER

Élet-tanulási modell: krízismenedzsment-kompetencia

egyéni + kollektív interakció, szisztematikus kölcsönhatás (prizma és nyílak – I –) a személy (a 8 fázisú életspiráluton – II –), a társadalom (a spirálutat körbefogó burokként – III –) és a világ között (a mindent átfogó glóbusz – IV –) az oktatási rendszer révén minden tanítható, megtanulható, intézményesíthető és professzionálissá tehető (kocka – V – 3 dimenzióval: tanuló (T), oktatási kínálat (O) és kutatás (K) (a komplementer 3 lépcsős visszaintegráló, segítő folyamat segítségével (a jin és a jang le-fel mozgása a jelképe – VI –) Összegzés: Az interakció, törés, komplementaritás és összekapcsolódás (8 prizma – I –, kocka – VII – és I. jobbra) a személy, társadalom és a világ között a krízis feldolgozására mint a valóság rekonstruálásának a lehetőségére tekint (VIII).

Jelmagyarázat

ókinai írásjel: „krízis” mint „veszély” + „esély”

prizma/az interakció sarokpontja

életspirálút komplementer
 { fölfelé és lefelé

regionális közösséget/országos társadalmat jelölő kör

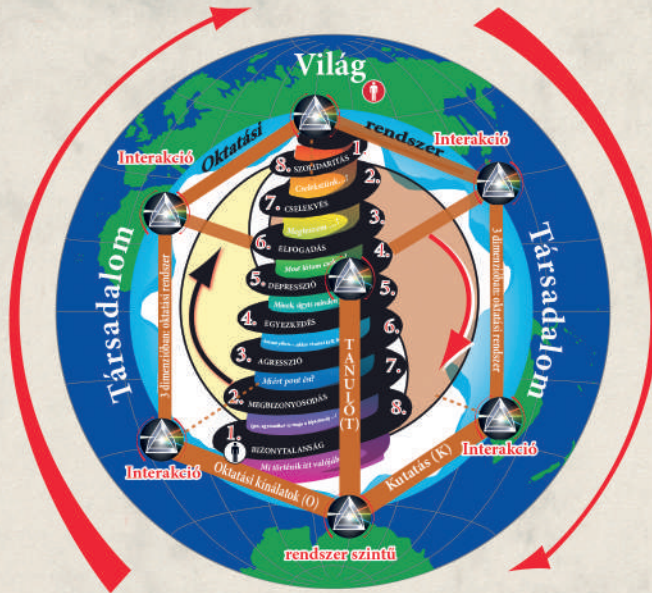
a világ társadalmát jelölő glóbusz

3 dimenziójú oktatási rendszer: tanuló, okt. kínálat, kutatás

jin és jang: a 3 ütemű (visszafele fordítás) jelképe

kocka 8 prizmával az interakció, törés, perspektíva-összekapcsolás jelképe

integratív krízismenedzsment-modell tanítható, tanulható, intézményesíthető és professzionálissá tehető

A komplementaritás alapkonstellációja
 • a kozmikus való esetében: nappal – éjszaka,
 • az emberi lét esetében: ifjúság – öregség,
 férfi – nő, élet – halál

• egyensúly az életben, gyógyult állapotban és egészségben
 • kiegyensúlyozatlanság, békétlenség a gyógyulatlanságban és beteg állapotban
 • mielőtt szül a komplementer tézis? Beteg emberek egészségszövéséről – egészségben emberek betegségről

A komplementaritás világszerte megfigyelhető jelenségét tágabb értelemben értelmezhetjük a látszólagos ellentmondásoknak egymás kölcsönös kiegészítéseként csakúgy, mint szűkebb kvantumelméleti értelemben is. A kiegészítő nézőpontok hozzárendelése ezáltal megváltoztatja a vizsgált rendszer állapotát. Ilyen történik akkor, amikor az egyén a spirális életútján átlép az egyik spirálfázisból a másikba, de előfordul a társadalom 3 ütemű visszafordítási folyamatában is (I. 63. o. 25. láb.).

A KRÍZISKEZELÉS INTEGRATÍV MODELLJE

kollektív + individuális: A TÁRSADALOM 3 LÉPCSŐS VISSZAINTEGRÁLÓ, SEGÍTŐ ATTITÚDJJE

a képen fölfelé a krízisállapotot megélt emberek,
 lefelé a krízistől még nem érintett emberek.

Készült 50 oktatási kísérleti projekt, ill. film és DVD kiértékelése alapján (1970-2000)

krízisállapotot megélt emberek

Bibliográfia

- tagolt
- ábécében
- annotációval ellátva

Viktor E. Frankl

Oe Kenzaburo
Hikari/Akira

Christopher Reeve

Frida Kahlo

Ludwig van Beethoven

機

I.

II.

III.

IV.

V.

VI.

VII.

VIII.

3. „**átlényegültként**” már képesek megenni az integráció érintésével a **participáció (részvétel) 3. lépését** (-3-), és így a 8. spirálfázis határait átszelő perspektíva-összekapcsolásában és szolidaritásban cselekedni.

2. eljutnak a személyes (fehér) találkozás és egymástól való kölcsönös tanulás hajlandósága révén az **integráció 2. lépéséhez** (-2-, szűrke, növekvő perspektíva);

1. eljutnak a személyes (fehér) találkozás és egymástól való kölcsönös tanulás hajlandósága révén az **integráció 2. lépéséhez** (-2-, szűrke, növekvő perspektíva);

Tanuló, krízisállapotokat megélt emberek (-1-, fekete), akiket eleinte kirekesztett a társadalom (fehér), az életspirálút 8 fázisban (a bizonytalanságtól a szolidaritásig) átkisziklódva magukat elérik a **stabilizálás 1. lépéséjéig**.

A komplementaritást megtartva fordítottan zajlik a kríziseket még nem élt társadalom tanulási útja. Ez a folyamat az egyének (-1-, fehér) az inkább norma-orientált **participáció (részvétel) 1. lépéséből** való visszafordulási szándékában ölt testet.

Ezek az emberek az **integráció 2. lépéséből** (-2-, szűrke, növekvő perspektíva) a hátuk mögött már gazdagabb identitással bírnak, magukba tudnak nézni, és képesek a visszafordulásra.

A **8. lépés ismételt stabilizációját** keresve – miután bejárta a spirálutat a szolidaritás 8. fázisától az 1. fázis bizonytalanságig szemléletükben és értékrendszerükben megváltoztak – képessé válnak új perspektíva-összefonódások bázisán cselekedve a részvételre.

Start

1.

2.

3.

A fenti folyamaton részt nem vevő fiatal, hogy a krízist mint lehetőséget és rejtett kincset nem ismerje el, az „élet-tanulási-lehetőségeiket”.

Példák az integratív kríziskezelő modellre:

- József és testvérei, Ötamentum
- Truth and Reconciliation Commission, Dél-Afrika
- Gyermeküket elvesztett zsidó és palesztin szülők Shalom-kezdemenyézése
- A holocaust feldolgozása az elszenvető-élkövető párbeszédében